

יומא ב. (תחילת המסכת) עד ד. (שפ)

ביאורי מושגים - בעמוד הבא

משנה

ההכנות לשריפת פרה אדומה

שבוע לפני הפרישו את הכהן ללשכת בית האבן

שתי הלשכות (בית האבן והפלהדרין) היו בחלקה הצפון מזרחי של העזרה

בית האבן (של שורף הפרה) - היתה בין עזרת נשים לעזרת ישראל (ולפי תוס' היא היתה בהר הבית)

הפלהדרין (של הכהן הגדול) - היתה בין עזרת ישראל לעזרת הכהנים

ההכנות ליום הכיפורים

- א. שבוע לפני הפרישו את הכהן הגדול מביתו ללשכת הפלהדרין,
- ב. הכינו כהן רזרבי במקום הכהן הגדול למקרה שתהיה תקלה,
- ג. ר' יהודה: התקינו לכהן הגדול אישה אחרת (למקרה שאשתו תמות) **חכמים**: אין צורך.

בפסוק כתוב 'צוה ה' לעשות לכפר עליכם' מ'לעשות' - לומדים על פרה אדומה, ומ'לכפר' על יוה"כ

אמנם - השורש צ.ו.ה. מופיע גם במקומות נוספים.

אבל רק בפרה אדומה - גם נאמר צוה (ולא צוותו) וגם הציווי מוזכר לפני העשיה (ולא אחריה)

לכן - לומדים מימי המילואים דווקא על פרה אדומה.

המקור להפרשת הכהן לפני הכנת הפרה

ר' יוחנן בשם רבון: היקש מההפרשה לפני חנוכת המשכן (ימי המילואים) - 'צוה ה'!

ריש לקיש ור' יוחנן: מדרבנן.

עיקר יוה"כ הוא הכניסה לקודש הקודשים.

שיטת ר"ל: הכניסה לק"ק היא כניסה למקום השכינה - לכן לומדים עליה מהעליה להר סיני, שיטת ר"י: הכניסה לק"ק היא עבודה ראשונית וחריגה - לכן לומדים עליה מחנוכת המשכן,

המקור להפרשת כה"ג לפני יום הכיפורים

ר"ל: ההפרשה שלפני עליית משה להר סיני

ר"י: ההפרשה לפני חנוכת המשכן (ימי המילואים)

משה פרש ששה ימים לפני שעלה להר. לכן עקרונית מספיקים ששה ימים.

המשנה שלנו דורשת הפרשה של 7 ימים מחשש צדדי (שמא יבוא על אשתו והיא נידה ואז הוא יטמא 7 ימים)

מדוע לומדים מחנוכת המשכן דווקא על יום כיפור (ולא על ר"ה או שבועות)

1. ביוה"כ ובחנוכת המשכן הפר והאיל היה משל הכהן (ובר"ה משל העם)
2. ביוה"כ ובחנוכת המשכן הפר היה חטאת והאיל עולה (ובר"ה שניהם עולה)
3. ביוה"כ ובחנוכת המשכן עבד רק הכהן הגדול (ובר"ה עבדו כהנים פשוטים)
4. ביוה"כ ובחנוכת המשכן היו עבודות ראשוניות (ביוה"כ - פעם יחידה בקודש הקדשים, בחנוכת המשכן - פעם ראשונה על המזבח)

בהתחלה הגמרא ניסתה להסביר בדרך השלילה למה לא ניתן ללמוד מחנוכת המשכן על מקומות אחרים (סתם קרבן, סוכות, פסח וכו'). הסבר זה לא מסביר את ראש השנה - לכן נשארנו עם ארבעת ההסברים האחרים.

ביאורי מושגים

יומא - פירוש המילה 'ומא' בארמית הוא 'היום'. הגמרא מתייחסת ליום הכיפורים כ - 'היום'.

פרה אדומה - פרה אדומה הינה סוג של קרבן (שהגמרא מגדירה אותו בכמה מקומות כ'חטאת') שהינו חריג מכמה וכמה בחינות. היא מוקרבת מחוץ למקדש (במרחק ראייה). למרות שהיא קרבן של העם (ואין קרבן ציבור מנקבה) היא פרה נקבה. קרבן רגיל קרב בטהרה מלאה ואילו פרה אדומה כשרה ע"י טבול יום. (ומשום הצדוקים שחלקו על דין זה הקפידו חכמים לטמא את הכהן כך שיהיה טבול יום, וכדי שלא יזלזלו בעשיית הפרה היו מקפידים להשתמש להכנת הפרה בכלים שאינם מקבלים טומאה) הטעם לחריגות של הפרה האדומה קשורה לכך שאמנם הפרה מוקרבת ודמה מוזה נוכח המקדש אולם המטרה שלשמה מביאים אותה היא כדי להזות מהאפר על טמאי מתים ולטהרם. טהרה זו הינה דבר חריג ולא מובן לבן אנוש ולכן גם הקרבן הינו קרבן שלא מחויב לכללים הרגילים של עולם הקרבנות וחלים עליו כללים אחרים.

שמיני עצרת - שמיני עצרת הינו יחידה עצמאית בתוך המערכת של חג הסוכות.

כיוון שהוא יחידה עצמאית יש לו פייס משלו, זמן לחוד - ברכת שהחינו, רגל לחוד - מזכירים אותו בשמו המפורש (שמיני עצרת) בברכת המזון, קרבנו שונה מקרבנות סוכות, השיר שהיו שרים על הקרבנות הינו שונה משיירי סוכות, יש בו ברכה מיוחדת (שנהגו לברך בזמן הבית את המלך)

כיוון שהוא חלק מהמערכת של חג הסוכות - מי שלא הקריב בסוכות יכול להשלים בשמיני עצרת.

קושיה על ההסבר של ר' יוחנן (שלומד את יוה"כ מחנוכת המשכן)

קושיה זו לא קשה על ר"ל כיוון ש: בימי המילואים (מהם לומד ר' יוחנן) אם לא עשה מה שהצטווה - הדבר מעכב בהפרשה לפני הר סיני אין את הדין הזה

הקושיה

המשנה קובעת שאם הכהן הגדול נפסל היו מביאים את הכהן הרזרבי. אבל הכהן הרזרבי לא הופרש 7 ימים קודם לכן!?

התשובה

לא מופיעה בגמרא (המאירי מסביר שלפי ר"י הפרישו גם את הכהן הרזרבי)

קושיה על ההסבר של ריש לקיש (שלומד את יוה"כ מהעליה להר סיני)

קושיה זו לא קשה על ר"י כיוון ש: בימי המילואים (מהם לומד ר' יוחנן) הזו כל יום דם על הכהנים וכעת כשיש לנו מי חטאת הם מחליפים את הדם ('נכנסו מים במקום דם').

הקושיה

הברייתא קובעת שכל יום יש להזות מי חטאת על הכהן הגדול וכן על הכהן העוסק בפרה האדומה מהיכן נלמד דין זה?

התשובה

זהו דין דרבנן.

יומא ד. (שפ) עד ד: (ש6 מהסוף)

ביאורי מושגים

פרושים, צדוקים, ואיסיים - בחצי השני של ימי הבית השני התחלק עם ישראל לשלוש כיתות. הפרושים, הצדוקים והאיסיים. האיסיים היו כת קטנה מאוד שהטיפה לסגפנות ולפרישות מהעולם. אחת מבין הקבוצות שבכת זו יצרה אחר כך את הנצרות. הנצרות כמו האיסיים מבינה שיש לפרוש ככל שניתן מהעולם הזה (לכן למשל הכמרים שלהם לא מתחתנים, והנזירים מתנזרים מהקמת משפחה - בניגוד לנזירים שלנו שמתנזרים מין) הצדוקים היתה הקבוצה שאליה השתייכו רבים מעשירי הארץ והאליטה. אל הפרושים השתייכו רוב הציבור הרחב ('העמך') ההבדל המרכזי בין הצדוקים לפרושים היה בשאלה מי קובע את ההלכה החכמים שקיבלו ולמדוה מדורי דורות (כך טענו בצדק הפרושים) או הכהנים שהם משרתי המקדש (כך טענו שלא בצדק הצדוקים) מהבדל זה יצאו כמובן הבדלים נוספים. (שלוש כיתות אלו נותרו כיום רק הפרושים שאנו ממשיכי דרכם) הגמרא שלנו מדגישה איך כבר בימי הבחירה של אהרן כמשרת המקדש הובהר שמי שקובע את ההלכות אינם הכהנים אלא תלמידי החכמים ולכן משה הוראה לימד את אהרן הכהן הגדול את ההלכות. מי שלמד תורה הוא יהיה מורה ההוראה.

הברייתא המסייעת לר' יוחנן (שסבר שפרישת יוה"כ נלמדת מהמילואים)

ההיקש בין חנוכת המשכן ליום הכיפורים ולפרה

- א. כשם שאהרן פרש לפני חנוכת המשכן - כך פורש הכה"ג לפני יוה"כ (וכך גם הכהן העוסק בפרה אדומה).
- ב. כשם שמשה לימד את אהרן ב7 ימי הפרישה - כך 2 ת"ח היו מלמדים את הכה"ג ב7 ימי הפרישה שלו.
- ג. כשם שבימי הפרישה של אהרן הזו עליו דם - כך ב7 ימי הפרישה של הכה"ג מזים עליו מי חטאת (המים מחליפים את הדם)

המקור להיקש

- א. 'בזאת יבוא' - לא כתוב בזה אלא בזאת. מכאן שליוה"כ יש להתכונן לאור מה שנכתב קודם לכן (בפרישית ימי המילואים)
- ב. 'כאשר עשה... צוה ה' לעשות לכפר עליכם' - 'לעשות' - לרבות פרה אדומה, 'לכפר' - לרבות יוה"כ.

צריך שני לימודים כדי ללמוד שדין זה נוהג בכל יוה"כ ולא רק ביוה"כ הראשון

הברייתא המסייעת לר"ל (שסבר שפרישת יוה"כ נלמדת מהר סיני)

ויכנסו העם אל אהרן ביום השביעי

מתי היו ששת הימים המוזכרים:

ר' עקיבא:

לפני מתן תורה (היום השביעי הוא יום מתן תורה)

ריה"ג, ר' נתן, ר' מתיא בן חרש:

אחרי מתן תורה (הם חלק מה40 יום שמשה היה על הר סיני)

מה מטרת הפרשת ששת הימים

ריה"ג: הנכנס למחנה שכינה צריך להתכונן לכך, **ר' נתן:** כדי שכל שאריות האוכל יעלמו ממעיו של משה, **רמב"ח:** כדי שיכנס למחנה שכינה מתוך אימה ויראה.

טעם המח' בין ר"ע לשאר התנאים:

ר"ע: מתן תורה היה בז' סיוון, (ששה ימים הענן כיסה את ההר וביום השביעי קרא ה' למשה ולעם ישראל כדי לתת את התורה)

שאר התנאים: מתן תורה היה בו' סיוון, (לכן אי אפשר להסביר שביום השביעי ה' קרא למשה כדי לתת לו את התורה)

הסיוע לר"ל הוא משיטותיהם של ריה"ג ורמב"ח

'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה' - עבודת ה' צריכה להיות מתוך שמחה ויראה המשולבות זו בזו

מקבץ קביעות בעניין ההתגלות של ה' למשה

סתירה

פסוק א': 'ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן'
פסוק ב': 'ויבא משה בתוך הענן'

תירוצים

א. הקב"ה תפס את משה והביאו בתוך הענן,
 ב. ה' עשה לו שביל בתוך הענן.

סתירה

ר' אלעזר: ה' קרא למשה וכל עם ישראל שמע,
הברייתא: הקול דיבר רק אל משה.

תירוץ

ר"א: התייחס להר סיני או לקריאה למשה לבוא לתוך אוהל מועד,
הברייתא: התייחסה לדיבור אל משה בתוך אוהל מועד

מוסר השכל שלומדים מקריאת ה' למשה

א. לפני שאדם מדבר עם חבירו יקרא לו ויכין אותו לשיחה ('ויקרא אל משה' - ורק אז - 'וידבר אליו').
 ב. דבר ששמעת, עד שלא הותר לך במפורש אל תספר אותו לאחר ('וידבר ה'... לאמר').

יומא ד: (ש6 מהסוף) עד ו. (ש8)

ביאורי מושגים

עֵיכוּב בְּקִדְשֵׁים - בניגוד לרוב הציווים המוזכרים בתורה שדיניהם הוזכרו ברמז ונדרשו בתורה שבע"פ, עולם הקרבנות הוזכר בצורה מפורטת מאוד. לא פלא אם כן שקיים כלל לפיו ציווי שנאמר בקדשים חייבים לעשותו אבל אם לא עשהו אינו מעכב אלא אם כן הציווי הוזכר פעמיים או שהודגש בו כאשר ציוותי. (האמוראים דנו האם גם בימי המילואים תקף הכלל הזה או שבימי המילואים כל פרט ופרט מעכב)

מִכְנָסִיִּים - מניגוד לשאר בגדי הכהונה המכנסיים הוזכרו בסוף פרשיית הבגדים. רק אחרי שפורטו 7 בגדי הכהן הגדול ו3 בגדי הכהן ההדיוט ורק אחרי שהתורה קובעת 'והלבשת אתם... ומשחת אתם ומלאת את ידם וקדשת אתם וכהנו ל' מזכירה התורה לראשונה את המכנסיים 'ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערווה.

מו"ר הרב אהרן ליכטנשטיין הסביר את הייחודיות של המכנסיים בכך, שבניגוד לשאר הבגדים שמטרתם גם לכסות את הגוף וגם לכבד ולפאר את הלוּבֶשׁ (לכבוד ולתפארת). למכנסיים יש רק תפקיד אחד - לכסות בשר ערווה לכן הם מוזכרים רק בשלהי פרשיית הבגדים ולכן הם אינם מוזכרים כלל וכלל בפרשיות המילואים.

נפק"מ בין השיטות (דוגמאות לציווים שלא מעכבים בשאר הקרבנות)

רב יוסף: סמיכה

רנב"י: תנופת החלבים (שהולכים למזבח) יחד עם החזה והשוק (שהולכים לכהנים)

רב פפא: הפרשת שבעת הימים,

רבינא: לבישת 8 הבגדים ומשיחת אהרן בכל יום משבעת הימים (בדיעבד עם עשה כן רק יום אחד מועיל)

לא עשה את אחד הציווים של ימי המילואים

ר' יוחנן ור"ל:
מעכב

ר' חנינא:
רק ציווים שמעכבים בשאר הקרבנות מעכבים בימי המילואים (ציווי שלא מעכב בשאר הקרבנות לא מעכב במילואים)

המקור לשיטת ר"ל ור' יוחנן:

מדוע הדינים המופיעים בפרשיית הציווי (תצוה) מעכבים: כתוב - 'ככה' - ללמד שהם מעכבים.

- מדוע הדינים המופיעים בפרשיית העשייה (צו) מעכבים:
1. נלמדו מפרשיית הציווי בג"ש - 'פתח' 'פתח',
 2. כתוב - 'שמרתם' - ללמד שהם מעכבים,
 3. כתוב - 'כי כן צויתי' - ללמד שהם מעכבים.

ר' חנינא לא צריך מקור לדבריו. שהרי הוא מניח שהמצב בימי המילואים זהה למצב בשאר הקרבנות.

השפת אמת מסתפק האם הקריבו אותה פעם אחת או כל יום.

השותפים ה'סודיים' של ימי המילואים

על אף שהמכנסיים אינם מוזכרות בין בגדי הכהונה - הכהנים לבשו כמובן גם את המכנסיים, על אף שמנחת החינוך (שהיה מביא כל כהן בתחילת עבודתו) לא מוזכרת בין הקרבנות - הקריבו אותה בימי המילואים

ר' יוחנן בשם רשב"י: בימי המילואים - גם קריאת התורה מעכבת !

אבנט של כה"ג ואבנט של כהן פשוט

דעה א': שונים זה מזה אבל הולבשו בימי המילואים יחד,

דעה ב': זהים זה לזה אבל הולבשו בימי המילואים לחוד

אבנט הכה"ג - עשוי מפשתן ומצמר צבוע בכל מיני צבעים.
אבנט הכהן הפשוט - היה או כמו של הכה"ג או עשוי רק
מפשתן (שש)

בפרשת תצוה - לבישת האבנטים מופיעה יחד ('והגרת אתם... אהרן ובניו')
בפרשת צו - לבישת האבנטים מופיעה לחוד ('ויחגור אותו... ויחגור אותם')

דעה א':

מ'צו' לומדים שהם היו שונים, מ'תצוה' לומדים שהלבישו את האבנטים יחד.

דעה ב':

מ'תצוה' לומדים שהם היו זהים, מ'צו' לומדים שהלבישו את האבנטים לחוד.

יומא ו. (הנקודתיים ש8) עד ו: (ש10 מהסוף)

ביאורי מושגים

בוועל נידה - לגבי בוועל נידה קבעה התורה קביעה חריגה - 'ותהי נידתה עליו'. מקביעה זו משמע שטומאת הנידה עוברת אל הבעול. ואכן בגמרא בנידה מצאנו ה"א מפתיעה לפיה בוועל נידה יטמא לפי טומאתה של הנידה (אם לנידה נשאר יום אחד לטומאתה הוא יטמא יום ואם נשארו לה שלושה ימים הוא יטמא שלושה ימים) למסקנה כמובן הוא טמא 7 ימים ללא קשר לימים שנשארו לאישה.

מ"ר הרב ליכטנשטיין הסביר שבועל הנידה טמא לא בגלל שהנידה העבירה אליו טומאה אלא כמעמד עצמאי (העובדה שהוא בוועל נידה מגדירה אותו כטמא, כמו שהעובדה שאדם זב היא זו המגדירה אותו כזב וכמו שהעובדה ששרץ הוא שרץ היא זו שמגדירה אותו כטמא). הוא הוכיח זאת משני דינים: א. לרוב כשמעבירים טומאה הטהורה יורדת דרגה אבל בוועל נידה הינו אב הטומאה כמו הנידה, ב. המגע בין הבעול לנידה מתבצע בבית הסתרים ובבית הסתרים אדם לא נטמא. לכן הטומאה אינה בגלל המגע שביניהם אלא בגלל העובדה שהאדם בעל נידה.

ציטוט מהמשנה

מפרישים כהן גדול מביתו (משמע שגם מאשתו)

שאלה: מדוע חוששים שאשתו תראה דם ולא חוששים שמישהו שיבוא לבקרו בלשכת הפלהדרין ימות ויטמאו

תשובות:

א. ראיית דם מצויה ומיתה לא מצויה
ב. טומאת מת הותרה בציבור (ולא דחוייה) ולכן גם אם הכהן יטמא זה לא נורא.

שאלה: מדוע לא נותנים לאשת הכהן הגדול להיות עם בעלה בימי הפרשה?

תשובה: חוששים שהאישה תראה דם אחרי תשמיש ואז הכהן יטמא 7 ימים.

מתי ראתה האישה: ר"ע: ראתה ב24 השעות שאחרי הבעילה - הבעול טמא, חכמים: רק כשראתה מיד אחרי הבעילה - הבעול טמא.

בכל הטמאים מפעילים את הכלל של מקצת היום ככולו.

חוץ מיולדת ובנידה שבהם יש דין של 'מלאת ימי טומאתה' - ולכן צריך שיעברו כל הימים

בוועל נידה - טובל ביום האחרון לטומאתו (כיוון שמקצת היום ככולו)

נידה - טובלת רק אחרי שנגמר היום האחרון (צריך שימלאו ימי טומאתה)

הוכחות לכך שבועל נידה טובל ביום - ודחייתן

ניסיון הוכחה א': המשנה קובעת שמפרישים את הכהן הגדול 7 ימים, אם בוועל נידה טובל בערב היה צריך להפריש אותו 8 ימים. דחיה: ייתכן שמפרישים אותו 7 ימים ועוד שעה (כך שאם הוא נטמא הוא נטמא 8 ימים לפני יו"כ)

ניסיון הוכחה ב': הברייתא קובעת שרק נידה ויולדת טובלים בערב - משמע שבועל נידה טובל ביום. דחיה: ייתכן שהתואר נידה כולל גם בוועל נידה.

ניסיון הוכחה ג': הברייתא קובעת שטמא מת דינו כבוועל נידה - משמע שכמו שטמא מת טובל ביום כך גם בוועל נידה. דחיה: הברייתא מתייחסת לעובדה שטמא מת ובוועל נידה הינם אב הטומאה (והיחידוש הוא בהמשך הברייתא שבועל נידה מטמא את משכבו גם אם הוא לא נוגע בו)

הוכחה ד': הברייתא קובעת במפורש שבועל נידה טובל ביום.

יומא ו: (ש 10 מהסוף) עד ח. (ש 13)

ביאורי מושגים

מנחת נסכים - לחלק מקרבנות הבהמה יש לצרף מנחה המורכבת מסולת בלולה בשמן ומיין (כמויות הסולת, השמן והיין תלויות בסוג הבהמה המוקרבת). בניגוד למנחות רגילות שרק קומץ מהן מוקרב על המזבח והשאר נאכל ע"י כהנים, מנחת נסכים מוקטרת כולה על המזבח. (אגב, מנחה נוספת שכולה מוקטרת היא מנחת כהן).

באיזה מקרה נחלקו ר"נ ור"ש

אפשרות א': האם צריך לחפש אחר כהן טהור מבית אב אחר (אבל כולם מודים שחייבים לחפש טהור באותו בית אב)

אפשרות ב': האם צריך לחפש אחר כהן טהור באותו בית אב (אבל כולם מודים שלא צריך לחפש טהור מבית אב אחר)

טומאת מת בציבור

רב נחמן: הותרה (מבחינתנו הטומאה לא קיימת)

רב ששת: דחויה (הטומאה קיימת אבל בליט ברירה מתירים להקריב)

נסיונות הוכחה שטומאה דחויה

נסיון הוכחה א':

הברייתא קובעת שאם מקריב מנחת העומר נטמא - **עדיף שמישהו אחר יקריב** (ורק כשאין ברירה הוא עצמו מקריב) מכאן שטומאה דחויה.

דחיה:

כולם מודים שבקרבן שנאכל על ידי כהנים (כמו מנחת העומר שחלקה נאכל) הטומאה רק דחויה

נסיון הוכחה ב':

הברייתא קובעת שהמקריב את מנחת הנסכים (עיין ביאור מושגים) של פרים, אילים וכבשים שנטמא - **עדיף שמישהו אחר יקריב** (ורק כשאין ברירה הוא עצמו מקריב) מכאן שטומאה דחויה.

דחיה:

מנחת נסכים של פר - מדובר על פר העלם דבר שאין לו תאריך הקרבה מוגדר (זמנו לא קבוע) - ולכן אינו דוחה את הטומאה, מנחת נסכים של איל - מדובר על אילו של כה"ג ביה"כ שהוא קרבן יחיד - ולכן כולם מודים שטומאה דחויה בו, מנחת נסכים של כבש - מדובר על מנחת העומר הבאה עם כבש מנחה זו נאכלת ע"י הכהנים - ולכן טומאה דחויה בה

נסיון הוכחה ג':

הברייתא קובעת שקרבן טמא שהוקרב במזיד - לא הועיל. מכאן שטומאה דחויה

דחיה:

הברייתא מתייחסת לקרבן יחיד (ובשווג הקרבן הועיל כיוון שהציץ מרצה)

נסיון הוכחה ד':

הברייתא קובעת שציץ מרצה על קרבן יחיד ועל קרבן ציבור - משמע שטומאה דחויה (ולכן צריכים את הציץ)

דחיה:

א. את הציץ צריכים רק בקרבן יחיד (קרבן ציבור כשר בטומאה גם ללא הציץ),
ב. הברייתא מתייחסת לקרבנות ציבור שאין להם תאריך הקרבה (שלא קבוע להם זמן) - בהם טומאה דחויה

נסיונות הוכחה שטומאה הותרה

נסיון הוכחה :

הברייתא קובעת במפורש שטומאה הותרה בציבור

דחיה:

זוהי מחלוקת תנאים. (המח' בין ר"י לר"ש מה מרצה ביה"כ - הציץ, למרות שאינו על מצח הכה"ג, או שטומאה הותרה בציבור)

טעמם של ר"ש ור"י

טעמו של ר"ש: 'והיה על מצחו תמיד' - הציץ מרצה תמיד

תגובת ר"י: מ'תמיד' לומדים שהכה"ג חייב להיות מודע תמיד לציץ, ולמשמש בו לעיתים תכופות (ומהציץ לומדים את הדין הזה בק"ו על תפילין)

טעמו של ר"י: 'על מצח אהרן' - הציץ מרצה רק כשהוא על המצח

תגובת ר"ש: משם לומדים שרק ציץ הראוי ללבישה מרצה (וציץ שבור אינו מרצה)
תגובת ר"י: דין זה נלמד מה'י' שבמילה מצחו,
תגובת ר"ש: לא לומד מה'ו' כלום.

בריייתא

מתי הציץ מרצה

ר' שמעון: תמיד,

ר' יהודה: רק כשהכהן הגדול לובש אותו.

אביי:

המח' היא רק כשהציץ ראוי ללבישה.
כשהציץ שבור כולם מודים שאינו מרצה.

י' לא דריש

הגמרא קובעת שר"ש לא דורש את ה'ו' המיותרת.
 תוס' (סנהדרין יד.) שולל את האפשרות שר"ש לא דורש כעקרון את האות 'ו'
 ומסביר שלפעמים ר"ש דורש ולפעמים לא, הכל בהתאם לנסיבות העניין.

יומא ח. (14) עד י. (שד מהסוף)

ביאורי מושגים

הזאת מי חטאת - כל טמא הרוצה ליטהר חייב לטבול. טמא מת שרוצה ליטהר חייב בנוסף לטבילה במקווה גם שיזו עליו מים מעורבים באפר של פרה אדומה. ההזאה צריכה להיות ביום השלישי לטומאתו וביום השביעי. אחרי ההזאה השניה הטמא טובל ונטהר. (חוץ ממת, הטמא היחיד שצריך פעולה נוספת לפני הטבילה במקוה, הוא מצורע, שצריך להביא שתי ציפורים לפני הטבילה במקוה)

הצביעות - ר' יוחנן קובע שיש חומרה אדירה בצביעות. בגלל שאנשי בית שני היו צבועים לא התגלה להם מתי תבוא הגאולה. הסיבה לכך היא שכאשר ידוע בדיוק מהו החטא ניתן לדעת כמה זמן יש לתקנו. אולם כאשר החטא נסתר לא ניתן לדעת מה טיבו עומקו והיקפו וכמה זמן יש לעמול כדי לתקנו (על זה נאמר שלדעת מה הבעיה זה כבר חצי מהפתרון. לא ניתן לפתור את הבעיה בלי לדעת מהי בדיוק) לכן חשוב מאוד להודות על האמת גם אם היא כואבת.

במה נחלקו ר"מ ור"י

ניסיון הצעה א':

ר"מ: טומאה דחוייה (ולכן מטהרים אותו כמה שניתן)
ר"י: טומאה הותרה (ולכן מספיקה טהרה מינימלית)

דחיה:

אם ר"י היה סובר שטומאה הותרה הוא לא היה מצריך שום טהרה.

ניסיון הצעה ב':

ר"מ: יש מצוה לטבול בזמן (וכיוון שאיננו יודעים מתי הוא נטמא מטהרים אותו כל יום)
ר"י: אין מצוה לטבול בזמן (ולכן מספיק לטהרו פעם אחת)

דחיה:

מצאנו בבבליטא אחרת שר"י סבר שטבילה בזמנה מצוה.

הצעה ג':

ר"מ: יש מצוה להזות בזמן (וכיוון שאיננו יודעים מתי הוא נטמא מטהרים אותו כל יום)
ר"י: אין מצוה להזות בזמן (ולכן מספיק לטהרו פעם אחת)

מהי שיטת ר' חנינא

עקרונית - אין מצוה להזות בזמן (ולכן ביום כיפור מספיק לטהרו פעם אחת)
 בפרה אדומה תיקנו חכמים שיזו כל יום כדי שיתייחסו אליה בזהירות ובטהרה

הברייתא

מתי הזו מי פרה אדומה על הכהן

ר' מאיר:

כל יום (מד ימי ההפרשה)

ר' יוסי:

ביום השלישי וביום השביעי,

ר"ח סגן הכהנים:

כה"ג ביוה"כ: בשלישי ובשביעי,

השורף את הפרה: כל יום.

כיוון ש - כולם מודים שביום הרביעי לא היו מזים (כיוון שאין תרחיש שבו הזאה כזו תועיל)
 וכיוון ש - בשבת לא ניתן להזות

היו משתדלים להפריש את הכהן השורף את הפרה כך שהיום הרביעי להפרשתו יהיה ביום השבת.

בית ראשון ובית שניהכהנים הגדולים

בבית ראשון הכהנים הגדולים כיהנו הרבה זמן (ולכן הלשכה נקראה לשכת בלווטי - לשכת השרים הנכבדים)
בבית שני הכהנים כיהנו מספר חודשים מועט (ולכן הלשכה נקראה לשכת פרהדרין - לשכת הפקידים)

סיבת החורבן

שילה חרבה בגלל גילוי עריות וזלזול בקדשים

בית ראשון חרב בגלל ע"ז, גילוי עריות ושפיכות דמים, (ולמרות זאת היו בטוחים שה' לא יחריב את בית המקדש)
בית שני חרב בגלל שנאת חינום. (למרות שהם למדו תורה ושמרו מצוות)

אבל בבית הראשון לא היתה שנאת חינום
בציבור הרחב, אלא רק בקרב ההנהגה.

זמן הגאולה

בבית ראשון חטאו בגלוי - ולכן גילו להם מתי תבוא הגאולה,
בבית שני היו צבועים - ולכן הסתירו מהם את זמן הגאולה.

אילו גולים טובים יותר

ריש לקיש: הגולים בגלות השנייה כיוון שהם לומדים תורה
ר' יוחנן: הגולים בגלות הראשונה טובים יותר כיוון שחזר להם בית המקדש

מדוע לא שרתה שכינה במקדש השני (לא היתה נבואה אלא רק רוח הקודש)

ריש לקיש: כיוון שלא כל עם ישראל עלה,

ר' יוחנן: כיוון שבית המקדש לא נבנה בידי עם ישראל (אלא בידי הפרסיים)

מי ינצח הרומאים (שהחריבו את המקדש השני) או הפרסיםדעה א' - הפרסיים ינצחו

רבי: 'סחבום צעירי הצאן' - מכאן שפרס תנצח

רבי"א: הפרסים ניצחו את הבבלים (שהחריבו את המקדש הראשון) ק"ו שינצחו את הרומאים (שהחריבו את המקדש שהפרסיים בנו)

דעה ב' - הרומאים ינצחו

רב (א'): למרות חוסר הצדק גזירה היא מלפני הבורא שהרומאים (שהחריבו את המקדש) ינצחו את הפרסים (שבנו את המקדש)

רב (ב'): הפרסיים רשעים כיוון שהם מחריבים בתי כנסת - לכן אין חוסר צדק בכך שהרומאים ינצחו

נימוקו הראשון של רב מתבסס על ההנחה, שכדי שעם ישראל יגאל צריך קודם
לכן שתשרה מלכות הרשעה 9 חודשים (אין הכוונה 9 חודשים בדווקא אלא לזמן
סימלי שמסמל את חודשי ההריון).

רק מתוך החורבן הנורא של מלכות רומי הרשעה יכול לצמוח המלך המשיח

יומא י. (שד מהסוף) יא. (ש6)

ביאורי מושגים

אופי הסוכה - חכמים ור' יהודה נחלקו בהבנה הבסיסית של אופי מצות סוכה. חכמים הבינו שהתורה צייתה עלינו לצאת מהדירה ולגור במגורים זמניים. ר' יהודה הבין שאנו צריכים לצאת מהדירה שלנו ולעבור לדירה קבועה אחרת. ייתכן שמחלוקת זו תלויה בשאלה האם תפקיד הסוכה הוא להבהיר לנו שהעולם הזה הוא זמני והדבר הקבוע היחיד בו הוא בורא העולם. או שהסוכה אמורה להמחיש לנו שאנו עבדים של הבורא ושליחים שלן ובמצוותו אנו עוברים מדירה אחת לדירה אחרת.

יישוב לסתירה

שיטתו של רבה הופיעה בסוגיה לפני שהגמרא הביאה את ברייתא ב'.

הסבר רבה: ר"י (בברייתא א') סובר שדירה זמנית אינה דירה. דחייה לרבה: בברייתא ב' מוכח שר"י מחשיב דירה זמנית.

הסבר אביי: הדיון על פטור דירה זמנית (בברייתא א') הוא רק כשלא גרים בה, בפרק הזמן שגרים בה - כולם מחייבים. דחייה לאביי: בברייתא ב' ראינו שחכמים פוטרם דירה זמנית ממזוזה אפילו בפרק הזמן שגרים בה.

הסבר רבא:
 בברייתא א' המחלוקת היא על חיוב דירה בעל כורחו במזוזה (ר' יהודה מקל ופוטר וחכמים מחמירים ומחייבים)
 בברייתא ב' המחלוקת היא על אופי סוכה (ר"י סבר שסוכה היא דירת קבע ולכן היא חייבת במזוזה, חכמים סברו שהיא דירת ארעי)

יומא יא. (ש6) עד יב. (הנקודתיים ש13 מהסוף)

ביאורי מושגים

ישנם שלושה סוגי נגעים. נגעי בגדים, נגעי אדם ונגעי בתים. נגעי בתים הם הנגעים המשונים ביותר כיוון שהם אינם מופיעים על חומר חי (כמו בשר אדם או בגד) אלא על חומר דומם (אבנים). חריגה נוספת שקיימת בנגעי בתים היא שזהו המצב היחיד שבו אבנים המחוברות לקרקע מקבלות טומאה.

מזוזה

החיוב הבסיסי של מזוזה

בבתים - שנאמר 'בביתך',
בשערים - שנאמר 'ובשעריך'.

סוג הבית החייב במזוזה

מקום בזוי או לא צנוע (שירותים, מרחץ, בורסקי):
פטור ('ביתך' - מקום העשוי לשימוש אנושי ומכובד).

מקום קדוש (בית המקדש, לשכות ושערים שבהר הבית):
פטור ('ביתך' - מקום המשמש לעסקי חולין)

מקום המשמש למעבר (מרפסת, מבואה וכיו"ב):
פטור ('ביתך' מקום שמשמשים בו)

מקום שמשמשים בו אבל לא גרים בו (רפת, מחסן):

סתם: רב כהנא: מח' תנאים,
ר' יהודה: פטור,

כשנשים מתקשטות בו: רב כהנא: חייב,
ר' יהודה: מח' תנאים,

בית של אישה, או של שותפים:

חייב ('למען ירבו ימיכם' - כל החפץ בחיים חייב במזוזה)

בית כנסת:

אם יש בו דירה (לחזן): חייב,

אין בו דירה: ר"מ: חייב (מדין בית השותפים)

חכמים: פטור (אין לו בעלים מסוימים)

דינים נוספים

צד המזוזה:

לימינו של הנכנס ('על מזוזות ביתך' - דרך ביאתך)

שער שחלקו העליון עגול:

ר"מ: חייב במזוזה,

חכמים: פטור.

ובמקום שיש סכנה ברורה פטורים ממזוזה. (אמנם שלוחי מצוה אינם ניזוקים אבל כשהיזק מצוי חוששים)

הראשונים הקשו מדוע שמו מזוזה בלשכת הפלהדרין:
תירוצ הרמב"ם: פטור מקום קדוש תקף רק בלשכות המשמשות לקודש, תירוץ הריטב"א: זוהי מח' תנאים.

ר"י ור"כ נחלקו בהבנת שתי ברייתות:

ברייתא א':

רפת שנשים נאותות בו - פטורה,

ר"כ: סתם רפת חייבת, אבל 'רפת שנשים נאותות' (=מתרחצות) - פטורה,
ר"י: סתם רפת פטורה, אפילו 'רפת שנשים נאותות' (=מתקשטות) - פטורה

ברייתא ב':

1. רפת ומחסן פטורים ממזוזה,
2. יש המחייבים,
3. כשהנשים נאותות - פטור

ר"כ: המח' בסעיף 2 - מוסבת על סעיף 1 (סתם רפת)
הפטור בסעיף 3 (המתייחס לנשים מתרחצות) - לכל הדעות

ר"י: המח' בסעיף 2 - מוסבת על סעיף 3 (המתייחס לנשים מתקשטות)
החייב בסעיף 1 (המתייחס לסתם רפת) - לכל הדעות

בברייתא ג' מופיעה דעה מפורשת שסתם רפת חייבת
ולכן שיטת ר"י נדחתה (ר"י טען שבסתם כולם מודים שפטורה)

כשהגובה של כל השער נמוך מ10 טפחים:

האיזור שרחב 4 טפחים כשהוא גבוה מ10 טפחים - כולם מחייבים,
כשהוא נמוך מ3 טפחים - כולם פטורים,
בין לבין - מחלוקת

כולם פטורים

בנחלתו של איזה שבט היה הר הבית

שיטה א': הר הבית וירושלים לא התחלקו לשום שבט,

שיטה ב': החלק המערבי (שבו היו קודש הקודשים, ההיכל, רוב המזבח) - לבנימין
החלק המזרחי (שבו היו עזרת נשים, עזרת ישראל, ומקום הילוך הכהנים שבין עזרת ישראל למזבח) - ליהודה
הכבש של המזבח, ואמה מצידו המזרחי והדרומי של המזבח - ליהודה

חלק השכינה - היה אצל בנימין הצדיק,
חלק העם - היה אצל יהודה המנהיג.

יומא יב. (הנקודתיים ש12 מהסוף) עד יג. (הנקודתיים ש5)

ביאורי מושגים

הכתרת הכהן הגדול: הכתרת הכהן הגדול יכולה להתבצע באחד משתי דרכים:

1. במשיחה בשמן המיטחה,
2. לבישת בגדי הכהן הגדול ('ריבוי בגדים')

במקדש השני לא היה שמן מיטחה ולכן הגמרא הניחה שהדרך היחידה להכתיר את הכה"ג היא באמצעות הבגדים. (למסקנה הגמרא מציעה דרך שלישית להכתרה והיא 'עבודתו מחנכתו' עצם העבודה ככהן גדול היא זו המכתירה אותו)

כיצד מכתירים את הכהן המחליף (במקרה שהכהן הגדול נטמא)

אם הכה"ג נטמא לפני תמיד של שחר:
המחליף לובש 8 בגדים ומקריב את התמיד,

אם הכה"ג נטמא אחרי תמיד של שחר:
רב אדא בר אבהב: באמצעות לבישת האבנט (החגורה) מפשתן,
אב"י: המחליף לובש 8 בגדים ויהפוך את אחד האברים שעל המזבח,
ר"פ: יעבוד כרגיל - 'עבודתו מחנכתו' (עצם העבודה ככהן גדול מכתירה אותו).

אחרי תמיד של שחר העבודות מתבצעות ב4 בגדים בלבד, ולכן החלופי לא יכול ללבוש בגדי כהן גדול).

תירוץ זה מסתדר רק לשיטה הסוברת שהאבנט של הכהן ההדיוט הינו מכלאים (האבנט של יוה"כ הוא רק מפשתן).

האבנט (החגורה)

של כה"ג: **בימות השנה:** מכלאיים (פשתן וצמר),
ביוה"כ: מפשתן,

של כהן הדיוט: **רבי:** מכלאיים (כמו של כה"ג בימות השנה)
ראב"ש: מפשתן (כמו של כה"ג ביום כיפור)

ברייתא

ואת הכהן מניח עליו בגדי הכהן הגדול - מה לומדים מה'ילבש' השני:

ת"ק: שבתרומת הדשן יש ללבוש בנוסף למידו (הכותנת) ולמכנסיים גם אבנט ומגבעת,
ר' דוסא: שכהן הדיוט יכול ללבוש את בגדי הכה"ג של יוה"כ.

רבי: שניתן ללבוש גם בגדים ישנים ובלויים

ר' דוסא מתבסס על שתי הנחות:

1. אבנט הכהן ההדיוט היה מפשתן,
2. בגדי הכה"ג של יוה"כ אינם טעונים גניזה (ר' דוסא למד מ'והניחם שם' דין אחר)

ברייתא

מעמדו של הכהן המחליף במוצאי יוה"כ
ר' מאיר: כל מצוות כהונה גדולה נוהגות בו (לובש 8 בגדים וכו')
ר' יוסי: אינו יכול להיות לא כהן גדול ולא כהן הדיוט!!!

הלכה כר' יוסי

שני דינים שאינם נוהגים גם לפי ר"מ הם (מגילה ט:):
מנחת חבתים (שהיה הכה"ג מביא כל יום) ופר כהן גדול.

כשהכה"ג מת - ר"י מודה שהמחליף יכול לשמש ככהן גדול

יומא יג. (5) עד יד. (המשנה)

ביאורי מושגים

אכילת קדשים - אכילת קדשים צריכה להיות מתוך שמחה ולכן כהן גדול אונו אמנם רשאי להקריב אבל אסור לו לאכול. מקורו של דין זה הוא בדין שיש הכואב שבין האחים אהרן הכהן ומשה רבנו. משה קצף מדוע לא אכלו את שער החטאת ואהרן ענה לו: 'ותקראנה אותי כאלה (מות שני בניו) ואכלתי חטאת היום - הייטב בעיני ה'?!'
 הסוגיה שלנו מחדשת שדין זה אינו דין טכני אלא מהותי ולכן כשאשת הכהן הגדול נפטרה, גם אם פורמלית הם היו גרושים, כיוון שבפועל היה ביניהם קשר עמוק ולכן הוא **עצוב על כך עד מאוד** - הוא **אסור באכילת קדשים למרות שהלכתית הוא אינו אונו**.

ציטוט מהמשנה

ר' יהודה: מתקינים לו גם אישה אחרת, חכמים: אין צורך - אין לדבר סוף

טעמים של חכמים:

אם מתחילים לחשוש אין לדבר סוף (והסיבה שמתקינים כהן חלופי למקרה שהכהן יטמא איננה כיוון שאנו חוששים אלא כדי להלחץ את הכהן הגדול)

קושיה על ר' יהודה:

לכהן גדול אסור שיהיו שתי נשים - 'וכיפר בעדו ובעד ביתו' (בית אחד)

תשובה:

הוא נושא את שתיהן ונותן לשתיהן גט על תנאי: את הראשונה הוא מגרש רק אם השניה תשאר בחיים את השניה הוא מגרש אם הוא יכנס לבית הכנסת.

הגמרא מציעה עוד הצעות רבות ומגוונות לפתור את הבעיה. אבל למסקנה רק הפתרון הזה פותר את הבעיה

התרחישים שאינם בעייתיים

שתיהן מתו - לא חוששים לתרחיש כזה, רק הראשונה מתה לפני תחילת העבודה - אין בעיה בכלל, רק השניה מתה לפני תחילת העבודה - אין בעיה בכלל,

התרחישים הבעייתיים שנפתרים ע"י הגיטין הכפולים

שתיהן חיו - הראשונה מגורשת כבר מאתמול, הראשונה מתה באמצע העבודה (והשניה חיה) - הראשונה מגורשת כבר מאתמול. השניה מתה באמצע העבודה (והראשונה חיה) - הכה"ג נכנס לבית הכנסת וכך השניה מגורשת כבר מאתמול.

כהן גדול צריך שיהיה נשוי לאישה אחת ורק אחת, שנאמר - 'וכיפר... בעד ביתו'

גם ביבום כתוב 'בית אחיו' - ובכל זאת: מייבמים גם כשיש לאח שתי נשים - כיוון שכתוב פעמיים 'במתו', ומייבמים גם אישה ארוסה - כיוון שכתוב 'החוצה'

ברייתא

כהן גדול אונו:

ת"ק: מקריב קרבנות, אבל לא אוכל מבשרם. ר' יהודה: כל היום.

פירוש דברי ר' יהודה

רבא (למסקנה): אמנם לכתחילה מותר לו לעבוד - אבל בפועל חכמים לא נותנים לו לעבוד מחשש שיאכל בטעות קדשים. (ולכהן שמתה אישתו ביה"כ מותר לעבוד כיוון שכולם בצום ואין חשש שיבוא לאכול)

יומא יד. (המשנה) עד טו. (ש11 מסוף הצרות)

ביאורי מושגים
 ר' שמעון איש המצפה - תנא קדמון שחי בדור שלפני החורבן יחד עם רבן גמליאל הזקן. על אף שהוא הוזכר רק פעם אחת במשנה (בשאלה שאותה שאל את רבן גמליאל בלשכת הגזית) הוא נחשב כבעל דעה חשובה בנושאי המקדש, ולמסקנת ר' יוחנן משניות מסכת יומא נשנו לפי שיטתו.

המשנה

ב7 ימי ההפרשה:

הכהן הגדול צריך 'להתאמן' על עבודת המקדש - הוא זורק את הדם, מקטיר את הקטורת, מטב את הנרות ומקריב את הראש והרגל.

בשאר ימות השנה:

יש זכות קדימה לכהן הגדול לעשות כל עבודה שהוא מעוניין בה

הברייתא קובעת:

ר"ע:

טהור שהזו עליו מי חטאת - נטמא.

אפשרות א': המשנה אינה כר"ע אלא כחכמים. (שהרי ב7 הימים הזו על הכה"ג מי חטאת. לכן הוא טמא ואינו יכול להקריב)

אפשרות ב': המשנה היא גם כר"ע (ההזאה התבצעה אחרי שסיים הכה"ג את העבודה)

טעמו של ר"ע:

'והזה... על הטמא' - המילה טמא מיותרת - מכאן שהמזה על הטהור מטמא אותו.

תגובת חכמים:

הערה א': מהטמא לומדים דבר אחר (הזאה נחשבת הזאה רק על חפץ המקבל טומאה)
הערה ב': זה אבסורד לטעון שאם מזים על טהור הוא נטמא.

תגובת ר"ע להערה ב':

בהלכות פרה אדומה יש אבסורדים ('אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני')

תגובת חכמים:

האבסורדים בפרה אדומה הם לגבי הנוגע במי חטאת והנושאם (שהם נטמאים)

הברייתא

טהור שהזו עליו מי חטאת
 ר"ע: נטמא.
 חכמים: לא נטמא

דיני מי חטאת

בפסוק נאמר 'ומזה... יכבס בגדיו' אולם אנו דורשים זאת על אדם הנושא (וכתוב 'מזה' כדי ללמד שהמים מטמאים רק אם יש שיעור הזאה)

לטמא: הנוגע: רק הוא נטמא, הנושא: הוא ובגדיו נטמאים, המזה: טהור
טהור שמזים עליו: מח' ר"ע וחכמים.

שיעור מי חטאת: לטמא את הנוגע והנושא - כדי הזאה, השיעור שבכלי (כדי להטהר ממנו) - כדי הזאה, השיעור שנוגע באדם הנטהר - מח' האם צריך שיעור הזאה או לא.

בהמה: הזה בפועל על בהמה: נפסלו שאריות מי החטאת שבאזוב (כיוון שהזאה זו נחשבת מלאכה, ומלאכה פוסלת את מי החטאת) התכוון להזות על בהמה (והזה בטעות על אדם): לא נפסלו (כיוון שמחשבה על דבר שאינו מקבל טומאה לא פוסלת)

יישוב הסתירה בין תמיד ליומא:

ר' יוחנן:

המשניות ביומא - הן לפי ר' שמעון איש המצפה,
המשניות בתמיד - הן לפי דעה חולקת עליו.

סתירה בין המקורות לגבי סדר ההקרבה בבוקר

המשנה בתמיד (בעניין ההגלה שבכל יום): קודם **נרות** ואחר כך **קטורת**

המשנה ביומא (בעניין כה"ג): קודם **קטורת** ואחר כך **נרות**,

המשנה ביומא (בעניין ההגלה שבכל יום): קודם **נרות** ואחר כך **קטורת**

היתרון שבשיטת אביי:
לפי אביי כל המשניות סוברות
כחכמים ולא כאבא שאול,

החסרון שבשיטת אביי:
מדוע המשנה הראשונה מתייחסת ל2
הנרות האחרונים והמשנה שאחריה ל5
הנרות הראשונים.

יישוב הסתירה בתוך מסכת יומא:

תירוץ אביי

הנחת מוצא: היו מטיבים 5 נרות, אחרי זה מקטירים, ואחרי זה היו מטיבים עוד 2 נרות.
המשנה הראשונה (שמאחרת את הנרות) - התייחסה ל2 הנרות האחרונים (שאחרי הקטורת),
המשנה השנייה (שמקדימה את הנרות) - התייחסה ל5 הנרות הראשונים (שלפני הקטורת).

תירוץ רב פפא

הנחת מוצא: כל המשניות מתייחסות ל2 הנרות האחרונים
המשנה הראשונה (שמקדימה את הקטורת) - היא כשיטת **חכמים** (שסברו שלפני הטבת 2 הנרות הקטירו קטורת)
המשנה השנייה (שמאחרת את הקטורת) - היא כשיטת **אבא שאול** (שסבר שלפני הטבת 2 הנרות זרקו את דם התמיד)

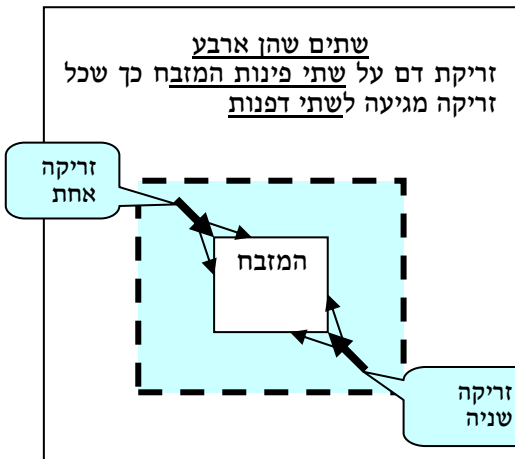
הברייתא

מה היו עושים בין הטבת 5 הנרות להטבת 2 הנרות:
חכמים: מקטירים קטורת,
אבא שאול: זורקים את דם התמיד

התנאים נחלקו בהבנת הפסוק - 'הקטירו... מהטבת 1 את הנרות יקטירו'
אבא שאול: קודם נרות ואחר כך קטורת,
חכמים: הנרות יוטבו בשעה שיש כבר קטורת

בהדלקת הנרות של הערב מופיע פסוק דומה.
אבל שם מודה אבא שאול לחכמים שקודם מקטירים ואחר
כך מטיבים - כיוון שיש פסוק מיוחד המלמד זאת

יומא טו. (ש11 מסוף הצרות) עד טו: (ש12 מהסוף)

נתינת הדם

בחטאת: ארבע, בנתינה באצבע, על קרנות המזבח (החצי העליון)	בעולה: שתיים שהם ארבע, בזריקה מכלי, על חציו התחתון של המזבח,
--	---

הערות:
1. זריקת דם האשם והשלמים - הינו בדיוק כמו בעולה,
2. הלכות אלו תקפות בקרבנות בהמה, בקרבנות העוף הדינים שונים. (ההבדל המשמעותי ביותר הוא - בחטאת עוף ממצים את הדם על החצי התחתון, ובעולת העוף על החצי העליון)

החצי העליון:
במשכן היתה פרושה רשת מנחושת עד חצי המזבח, במקדש היה בחצי המזבח חוט הסיקרא. החצי העליון נחשב כמפת השולחן של המזבח (זהו כרכוב הנחושת)

טעמו של ר"ש איש המצפה:
הפסוק קובע: 'ושעיר עיזים אחד לחטאת... על עולת התמיד.'
לעולת התמיד יש גם מאפיינים של חטאת.

ברייתא

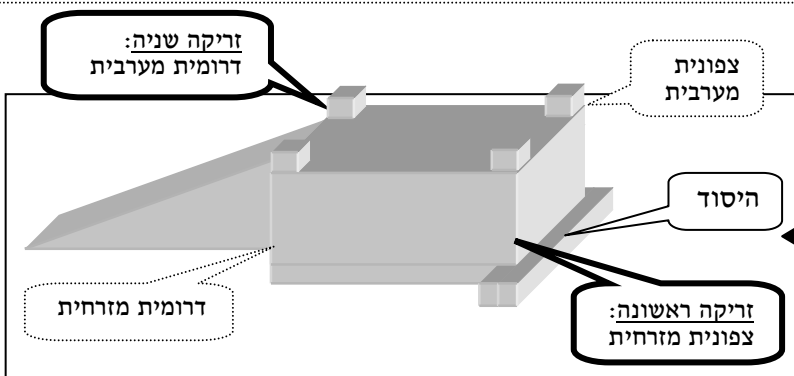
נתינת דם התמיד

ת"ק:
כמו של עולה (2 שהן 4 על חציו התחתון של המזבח)

ר"ש איש המצפה:
שילוב של עולה וחטאת (1 שהיא 2 ועוד 2 זריקות, על חציו התחתון של המזבח)

למה דווקא שילוב כזה (1 שהיא 2 ואחר כך 2 זריקות - כשכולן על החצי התחתון):

1. לא זורקים גם 2 שהן 4 וגם 4 זריקות לחוד <-----> כיוון שלא ניתן לעשות יותר מסט אחד של זריקות
2. לא זורקים את 2 הזריקות של חטאת על החצי העליון <-----> כיוון שאין מודל של זריקות בשני מקומות שונים,
3. לא זורקים קודם את זריקות החטאת <-----> כיוון שהתמיד הינו עולה עם מאפיינים של חטאת,

מיקום נתינת דם העולה
זריקה ראשונה: קרן צפונית מזרחית
זריקה שניה: קרן דרומית מערבית.

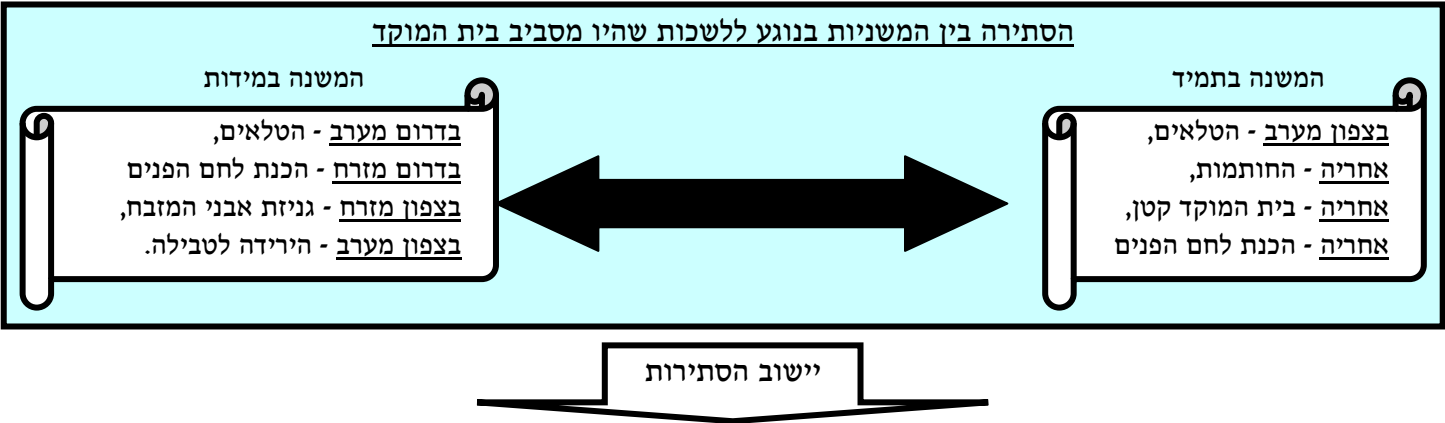
מדוע דווקא שתי הקרנות הללו:
הקרן הדרומית מזרחית לא אפשרית כיוון שאין מתחתיה יסוד (וכיוון שצריך שתי קרנות שנמצאות באלכסון אחת מהשניה גם הקרן הצפונית מערבית לא אפשרית)

מדוע דווקא הסדר הזה (קודם צפונית מזרחית ואז דרומית מערבית):
מתחילים בצד דרום (הכבש) ופונים ימינה (ולכן פוגעים קודם בצפונית מזרחית ואחר כך בדרומית מערבית)

יומא טו: (ש12 מהסוף) עד יז: (ש8)

ביאורי מושגים

סורג - גדר מחוררת מעץ שהיתה בנויה במרחק של 10 אמות מכותלי המקדש (הראשונים נחלקו מאילו כיוונים היתה הגדר. רש"י הבין שהסורג היה רק מכיוון מזרח, ראשונים אחרים הבינו שהסורג היה גם מצדדים אחרים)
חיל - השטח שבין הסורג (הגדר) לבין חומת המקדש היה מוגדר כ'חיל'. חכמים תיקנו ששטח זה אסור בכניסה לטמאי מת ולגויים.

ישוב הסתירה לגבי מיקום לשכת הטלאים:

רב הונא: במידות - המשנה כר' אליעזר בן יעקב, בתמיד - המשנה כתנא אחר
רב אדא בר"י: לשכת הטלאים היתה באמצע הצד המערבי (כך שלבא מהצפון היא נראתה דרומית, ולבא מהדרום היא נראתה צפונית) משוכה לכיוון דרום (כך ניתן גם ליישב את הסתירה לגבי לחם הפנים)

ישוב הסתירה לגבי מיקום לחם הפנים:

רב הונא: במידות - המשנה כר' אליעזר בן יעקב,	בתמיד - המשנה כתנא אחר
רב אדא בר"י: במידות - מנו את הלשכות נגד כיוון השעון (פניה דרך ימין),	בתמיד - מנו עם סיבוב השעון (דרך שמאל)

הדרישה לפנות תמיד ימינה תקפה רק על הליכה ממשית ולא על תיאור ציורי

ישוב הסתירה לגבי לשכת בית המוקד הקטן והירידה לטבילה:
הלשכה שימשה לשני הדברים (תוס')

ישוב הסתירה לגבי לשכת החותמות הקטן וגניזת אבני המזבח:
הלשכה שימשה לשני הדברים (תוס')

גובה של מדרגה
סטנדרטית - ½ אמה

הפרשי הגבהים

שיטת חכמים:

מהר הבית לעזרת נשים - 6 אמות (12 מדרגות)
מעזרת נשים לעזרה - 7.5 אמות (15 מדרגות)
מהעזרה לאולם - 6 אמות (12 מדרגות)

סה"כ לחכמים - 19.5 אמות,

שיטת ראב"י:

בין עזרת ישראל לעזרת כהנים היתה מדרגה
בגובה אמה,

סה"כ לראב"י: 20.5 אמות

הוכחות שר' אליעזר בן יעקב שנה את מסכת מידות

הוכחה א': במשנה (בתמיד) המונה את הלשכות שבעזרת נשים אמר **ראב"י שהוא שכח** למה שימשה אחת הלשכות

הוכחה ב'

הנחה א':

המשנה בתמיד קובעת שהכותל המזרחי של הר הבית היה נמוך (כדי ששורף הפרה יראה את ההיכל)

הנחה ב':

גובה פתח השער המזרחי של הר הבית היה 20 אמות,

הנחה ג':

הפרש הגובה בין הר הבית לרצפת ההיכל: **ראב"י**: 20.5 אמות,
חכמים: 19.5 אמות.

מסקנה:

לפי חכמים ניתן לראות משער הר הבית את ההיכל
(גובה השער 20 אמה והפרש הגבהים הוא 19.5)
לפי ראב"י לא ניתן לראות משער הר הבית את ההיכל
(גובה השער 20 אמה והפרש הגבהים הוא 20.5)

ניסיון דחיה להוכחה ב':

ייתכן שלא ניתן לראות את ההיכל לא בגלל הפרשי הגבהים (וכשיטת ראב"י) אלא בגלל שהמזבח הסתיר - (וכשיטת ר' יהודה - שסבר שהמזבח היה באמצע העזרה)

דחיה לדחיה:

יש משנה במסכת מידות הקובעת שהמזבח לא היה באמצע העזרה - מכאן שמשניות מדות אינן כשיטת ר' יהודה.

יומא יז: (ש9 הנקודתיים) עד יח: (המשנה)

ביאורי מושגים

חלוקת עבודת המקדש בין הכהנים - הכהנים התחלקו ל24 משמרות. כל משמר שימש בבית המקדש שבוע כך שלרוב היה כל משמר משמש במקדש פעמיים בשנה. כל משמר התחלק לשישה בתי אב כך שכל יום שימש בית אב אחר ובשבת היו משמשים כל בתי האב יחד. בשבת היתה מתבצעת גם ההחלפה בין המשמרות. המשמר היוצא עובד את עבודות הבוקר והמשמר הנכנס עובד את עבודות הערב בשלושת הרגלים היו עולים כל עם ישראל לבית המקדש ובהם כמובן גם כל הכהנים. במציאות זו שימשו כל המשמרות יחד.

חלוקת לחם הפנים - לחם הפנים היה מתחלק בין המשמרת היוצאת למשמרת הנכנסת, חכמים נחלקו כיצד היתה מתבצעת החלוקה. האם היא היתה חצי חצי (6/6) או שהמשמרת הנכנסת קיבלה 2 יותר (5/7) בשכר זה שנעלה את הדלתות, **בשבת היוצאת בחג או סמוכה אליו ממש** (כשהחג נגמר בבערב שבת או התחיל במוצ"ש) היו כל המשמרות מתחלקים שווה בשווה. **בשבת הסמוכה בריחוק לחג** (כשהחג נגמר בחמישי בלילה או התחיל בראשון בערב) - המשמרות שהחליטו להשאר לשבת היו זכאים לקבל 2 חלות, שאר החלות היו מתחלקים בין המשמר הנכנס ליוצא (5/5 למי שסובר שחילקו שווה בשווה או 6/4 למי שסובר שהנכנס קיבל יותר)

ברייתא

כמה חלות היה רשאי הכה"ג לקחת:

חלה אחת (מתוך 2),

חלק א': משתי הלחם (שהובאו בשבועות):

ת"ק: 4 או 5,

חלק ב': מלחם הפנים (12 חלות שהיו תמיד על השולחן וחולקו בשבת):

רבי: 5 - לכה"ג מותר לקחת חצי (שנאמר 'לאהרן ובניו')

כיצד הכה"ג נוטל 4 או 5:

אם ההלכה היא שכל משמר מקבל 6:
הכה"ג רשאי לקחת 5,

אם ההלכה היא שכל משמר לוקח 5:
הכה"ג רשאי לקחת 4.

והמשמר הנכנס לוקח עוד 2 על סגירת שערים

כמי נשנתה הברייתא

אביי

שתי הלחם - כחכמים (הם מודים שבשתי הלחם הכה"ג יקבל חצי כיוון שאין זה מכובד להביא לו חלה פרוסה)

לחם הפנים - ת"ק (4 או 5) - כחכמים,

רבי (5) - כרבי

רבא

שתי הלחם - כרבי

לחם הפנים - ת"ק (4 או 5) - כרבי

רבי (5) - כרבי

דחיה לדברי רבא:

אם ת"ק בעצמו הוא כרבי למה הביאו את דברי רבי אחר כך

כיצד הכה"ג נוטל 5:

הנחת היסוד של רבי: כל משמר לוקח 5

לכן הכה"ג רשאי לקחת 5 (שהם חצי מ10 החלות המתחלקות)

כיצד הכה"ג נוטל 4 או 5:

הנחת היסוד של רבי: כל משמר לוקח 5

במצב רגיל:
הכה"ג רשאי לקחת 5 (שהם חצי מ10 החלות המתחלקות)

בשבת הסמוכה לחג (עיין ביאור מושגים):
הכה"ג רשאי לקחת 4 (שהם חצי מ8 החלות המתחלקות)

המשנה

הכנות הכה"ג ליום הכיפורים

1. לימוד - מקריאים לכה"ג את סדר עבודת היום ודואגים שיקרא בעצמו בפיו (שמא שכח או לא למד)
2. חזרה גנרלית - בבוקר ט' בתשרי העמידו את הכה"ג בשער המזרחי והעבירו לפניו את סוגי הקרבנות, (חוץ מהשעירים)
3. התפריט - בשבעת הימים היה הכה"ג אוכל כל מה שרצה, בערב יום הכיפורים היא אוכל מעט כדי לא להרדם בלילה.

סוגי המאכלים שהאכילהו בערב יר"כ

- רבי יהודה בן נקוסא: מאכלים אותו מאכלים הגורמים לעצירות (כדי שלא יצטרך להתפנות למחרת),
- חכמים: אין מאכלים אותו מאכלים שגורמים לראות קרי או זיבה (ולכן לא האכילוהו את המאכלים שר' יהודה בן נקוסא הציע לתת לו)

כהן גדול - חייב להיות תלמיד חכם

בבית ראשון בחרו את הכה"ג לפי הכישורים:
ואז לא היה כהן גדול שלא למד את ההלכות

בבית שני בחרו את הכה"ג לפי הקשרים שלו:
ואז היו כהנים גדולים שלא למדו את ההלכות.

'לא מעבירים שעירים'טעם הדבר:

כדי לא להעציב ולהזכיר לו את עוונות העם.
(את פר החטאת שמכפר על אחיו הכהנים מעבירים לפניו כיוון שהוא מכיר את הכהנים היטב ויכול לדאוג שלא יחטאו)

דעה חולקת:

הברייתא סוברת שמעבירים לפניו גם שעירים

הערות שונות בעניין צניעות ושמירת הברית

1. אדם שמתארח במקום מסויים:
אל יאכל מאכלים המביאים לידי קרי (כמו ביצים) כדי שלא יראה קרי בטעות ויתגנה בעיני המארחים, לא יתכסה במצעים של המארחים (כשהוא ישן בלי לבנים ובגדים) כדי שלא יראה בטעות ויתגנה בעיני המארחים,
2. אסור לאדם אחד להקים שתי משפחות בשתי מקומות שונים (מחשש שצאצאיו לא ידעו על קירבתם ויתחתנו יחד)
3. לכל אדם יש בעיה של שמירת היצר גם לרבנים גדולים וחשובים ולכן צריך להשתדל להתמודד עם בעיה זו בדרכים מתאימות לפי מנהג הדור והתקופה (בזמן האמוראים כשהדבר היה נהוג ומקובל הם יעדו להם אישה חלופית כדי להתמודד עם הבעיה).

יומא יח: (המשנה) עד יט: (המשנה)

ביאורי מושגים

חובת לימוד תורה - האחרונים נחלקו האם יש חובה על האדם ללמוד כל רגע ורגע (כך הבינו הגר"א והמשנה ברורה) ובכל רגע שהאדם לא לומד הוא עובר על איסור. או שכל רגע שבו לומדים מקיימים מצוה גדולה ומשמעותית שאין לה שיעור, עם זאת אין חובה ללמוד כל רגע אלא יש חובה ללמוד משהו אחד כל יום (כך הבינו ה'אור שמח' ו'אבן האזל')
 הסוגייה שלנו שקובעת שהמדבר דברים בטלים עובר על איסור מחזקת את שיטתם של המשנה ברורה והגר"א, אבל ישנם סוגיות אחרות מהן משמע כ'אור שמח' ו'אבן האזל'. אלו שסוברים שאין חובה ללמוד כל רגע יסבירו כנראה את דברי סוגייתנו כמתייחסים לאדם שנמצא באמצע לימוד שאסור לו להפסיק באמצע לדברים אחרים.

המשנה

בלשכת בית אבטינס לימדוהו כיצד מקטירים.

מהמשניות ברור שלשכת בית אבטינס ולשכת הפלהדרין היו בשני צידי העזרה (אחת בדרום והשניה בצפון)
מצד הנוחות היה עדיף שהפלהדרין (שבה כהן ישן) תהיה בדרום, ולשכת בית אבטינס בצפון.

אולם כדי לוודא שהכה"ג ירא שמים וכדי שלא תגבה דעתו הטריחוהו וסידרו את הלשכות בצורה לא נוחה (לכן לשכת הפלהדרין בצפון ולשכת בית אבטינס בדרום)

המשך ההכנות בערב יום הכיפורים:

העלוהו לבית אבטינס ושם השביעוהו שלא ישנה ממה שלימדוהו, (אחרי שהשביעוהו היו בוכים הן המשביעים והן הכהן הגדול)

ליל יום הכיפורים:

היה דורש בהלכות.

ואם לא ידע לדורש - דורשים בפניו,

ואם לא הבין מה שדרשו לפניו - היה קורא בכתובים,

ואם לא ידע לקרות - קוראים לפניו.

קושיה: המשנה קובעת שכשהזקנים משביעים את הכה"ג הם אומרים שהוא שלוחם?

תשובה: כוונת המשנה לומר שהם משביעים אותו על דעתם (וכך לא יוכל לפרש את לשון השבועה כרצונו)

ר"ה בר"י: הכהנים הינם שלוחי הא-ל ולא שלוחינו (וההוכחה: אין שליח שכוחו גדול מכוח המשלח - והרי לנו אסור להקריב ולכהנים מותר)

ציטוט מהמשנה

היו משביעים אותו שלא ישנה מסדר העבודה

אחרי שהשביעוהו היו בוכים - המשביעים והכהן הגדול

סדר העבודה האמיתי: נכנסים עם הקטורת והגחלים לקודש הקודשים ורק בקודש הקודשים שמים את הקטורת על הגחלים,
סדר העבודה הצדוקי: שמים את הקטורת על הגחלים בחוץ - ונכנסים לקודש הקודשים כשהקטורת כבר מוקטרת במחתה.

למה בכה הכהן גדול: כי חשדו בו לחינם
למה בכו הזקנים: כיון שהחושד בכשרים לוקה בגופו.

הלכות ת"ת וקריאת שמע

1. בפרשה הראשונה ('ואהבת') יש להתרכז בקבלת עול מלכות שמים ואין לרמוז או לסמן שום דבר, בפרשה השניה ('והיה אם שמוע') מותר לסמן דברים חשובים (כמו טעות בנוסח המשנה).

2. קריאת שמע - יש לקרוא בקול, תפילה - יש לומר בלחש,

3. יש להתייחס ללימוד התורה כדבר מרכזי וקבוע ולא כבדרך אגב,

4. אין לשוחח בדברים בטלים אלא רק בדברי תורה (עיי' ביאור מושגים)

יומא יט: (המשנה) עד כא: (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

תרומת הדשן - כל בוקר במקדש היה מתחיל בתרומת הדשן. כהן היה עולה לראש המזבח נוטל בעזרת מחתה כמות מסוימת (אין לה שיעור ובתנאי שתהיה לפחות קומץ) מהבשר השרוף (הדשן) שהצטבר שם, מורידו ושם אותו ממזרח הכבש (בין הכבש לעזרת ישראל)
הוצאת הדשן - אחת לזמן מסוים (לפי רש"י כשהצטברה כמות גדולה של דשן ולפי הרמב"ם כל יום) היה עולה כהן למזבח לוקח את רובו המכריע של הדשן ומוציא אותו מחוץ לירושלים.
 בגדי כהונה בזמן תרומת הדשן והוצאתו - התורה קבעה לגבי תרומת הדשן 'ולבש הכהן מידו בד (כותנת) ומכנסי בד ילבש על בשרו' - מפשט הכתובים משמע שצריך רק שני בגדי כהונה בזמן תרומת הדשן. ר"ל ור"י נחלקו בדבר (לקמן כג): ר"י סבר שגם בהוצאה וגם בהרמה צריך 4 בגדי כהונה אלא שלוקחים בגדים משומשים יותר, ר"ל חלק וסבר שאכן עובדים עבודות אלו בשני בגדי כהונה בלבד!!!

המשנה

אם הכה"ג החל לנמנם

הכהנים הצעירים היו מעירים אותו ומבקשים ממנו שיניע את גופו (וכך העסיקוהו עד הבוקר)

'ניע את גופו' - אם היה לו יכולות אתלטיות היו מבקשים ממנו שיעשה עמידות משונות עם גופו,

מכובדי ירושלים היו ערים כל הלילה ולומדים בקול רם כדי לדאוג שהכה"ג לא יירדם.

מנהג זה להיות ערים כל הלילה התקיים גם מחוץ למקדש, עם זאת למרבה הצער הוא גרם שם גם לתקלות.

המשנה

מתי תרמו את המזבח (עיין ביאור מושגים)
בכל יום - סמוך לקריאת הגבר (לפני או אחרי)
ביום כיפור - מחצות,
בחגים - בסוף השליש הראשון של הלילה.

מתי קריאת הגבר:
רב: קריאת הממונה (שהיתה חזקה ומגיעה למרחק של כ 12 ק"מ),
ר' שילא: קריאת התרנגולים

מתוך דאגה לכה"ג, איפשרו לו לתרום את הדשן בחצות וכך לנוח לקראת עבודות המחר.

בחגים תרמו את הדשן מוקדם - כדי לא להתנגש ולעכב את הציבור הגדול שהיה מגיע למקדש מוקדם בבוקר כדי להקריב קרבנות.

משנה בזבחים

אברים שהיו על המזבח וניתזו ממנו:

ניתזו לפני חצות: חייב להחזיר למזבח, והנהנה מהם מעל (כיוון שעדיין לא נעשתה מצוותם)
ניתזו אחרי חצות: לא צריך להחזיר למזבח, והנהנה מהם לא מעל (כיוון שנעשתה מצוותם)

דין זה תקף רק באברים שנתעכלו קצת. את האברים שכלל לא נתעכלו חייבים להחזיר גם אחרי חצות.

מה ההבדל בין לפני חצות לאחרי

דחיה: מהמשנה אנו רואים שניתן לתרום את הדשן לפני חצות (בחגים תרמו בסוף שליש הראשון)

רב: ישנם שני פסוקים סותרים - **אחד:** 'תקרב בו... כל האילה' והשני: 'כל האילה... ופריס את פסח'
לכן: עד חצות - מצות הקטרת אברים, מחצות - מצות תרומת הדשן

ר' יוחנן: כתוב 'כל האילה' וגם: 'שם פסוק'
לכן:

מהערב עד חצות: יש חיוב מצד המזבח להקטיר עליו את כל האברים שיש, (ולכן כל אבר שיצא עד חצות יש להחזירו) מהערב עד הבוקר: 1. יש חיוב מצד אברי הקרבן להיות מוקטרים ברמה כלשהי (לכן אבר שלא נאכל ויצא יש להחזירו גם אחרי חצות) 2. נוהגת מצות תרומת הדשן.

ניסים שהיו במקדש

סה"כ יש ברשימה יותר מ10 ניסים. אולם את הניסים שבחפצי המקדש, את אלו שהיו קבועים במקומם ואת אלו שהיו נסתרים מהציבור - לא מנו וכך נותרנו עם עשרה ניסים.

1. לא הפילה אישה מריחו,
2. הבשר לא הסריח מעולם,
3. לא נמצא זבוב בבית המטבחיים,
4. לחם הפנים נשאר טרי גם אחרי שבוע

חפצי המקדש: 1. הכרובים היו רחבים 20 אמות ובכל זאת הצליחו להכנס לקודש הקודשים, 2. עצים מזהב שנתנו פירות,

פסולים: 1. הכהן הגדול ביו"כ מעולם לא ראה קרי, 2. לא נמצא מעולם פסול בעומר, בשתי הלחם ובלחם הפנים,

עשן המערכה: 1. לא כבה מהגשמים, 2. לא זז מהרוח (הוא אכן נטה קמעה בעקבות הרוח אבל המשיך להיות ישר וזקוף כמו ברוש)

נבלעו באדמה: כלי חרס שנבלעו בהם קדשי קדשים (והיה אסור להוציאם מהעזרה), הדשן הפנימי, הדשן של המנורה, והזפק והנוצה של עולת העוף - נבלעו ברצפת העזרה ונעלמו.

הרחבת המקום: ביום כיפור עמדו בצפיפות (ומילאו את כל העזרה כולל את המקום שמאחורי קודש הקודשים - חוץ מאיזור המזבח וההיכל) והשתחוו ברוח.

ניסים שהיו בירושלים

1. לא אמר אדם צר לי שאלין,
2. לא הזיק עקרב או נחש שום אדם.

דברים שהיו רק בבית ראשון:

1. ארון כפורת וכרובים,
2. אש אוכלת שירדה מהשמים (בבית שני גם היתה אש אבל היא לא אכלה כלום)
3. שכונה ששרתה במקדש,
4. רוח הקודש,
5. נבואה (תשובה באורים והתומים) (ראה תוס').

האש שירדה מהשמים

1. לא העלתה עשן, (עשן המערכה היה רק מהאש שהכהנים הציתו)
2. צורתה כדמות אריה, (ובבית שני היא היתה בצורה של כלב)
3. היתה ברורה כמו שמש,
4. היה ממש בשלהבת,
5. היתה אוכלת חומר לח באותה קלות שהיא אכלה חומר יבש.

מקבץ אמירות בנושאים שונים

1. יום כיפור פועל על עם ישראל. עם ישראל מתעלה ביום זה למדרגת מלאכי השרת, יום כיפור פועל גם בעולמות עליונים. ביום זה אין קיטרוג וכל מעשינו נשפטים בעין טובה.
2. רב לא הקפיד על כבודו וכשהציבור היה צריך הוא שימש כמתורגמן לר' שילא,
3. שלושה דברים משפיעים על כל העולם ('נשמע קולם בכל העולם') - פעולות איתני הטבע, מעשיהם של הרומאים ופטירתו של אדם (וחכמים ביקשו שהפטירה לא תעשה רושם כה גדול כדי לאפשר לנו להמשיך לחיות וליצור).

יומא כב. (תחילת הפרק) עד כג: (ש12)

ביאורי מושגים

סידור המערכה ושני גזרי עצים - התורה ציוותה שאש תמיד תוקד על המזבח. לכן על הכהנים היה לדאוג לאש תמידית. כל בוקר היו מסדרים שתי מערכות מערכה גדולה שעליה שרפו את הקרבנות ומערכה קטנה לצורך גחלים למזבח הפנימי. ציווי נוסף שציוותה התורה הוא 'וביער עליה הכהן עצים בבקר בבקר' - לכן על המערכה הגדולה היו 'מקריבים' שני עצים. (ניתן להתנדב ולהוסיף עצים נוספים אבל שני עצים זהו החיוב הבסיסי).

משנה

כיצד עשו גורל

הוציאו אצבע אחת (או שתיים) אבל לא את האגודל.

כיצד זכו בתרומת הדשן

בתחילה: מי שהגיע ראשון למרחק 4 אמות מהמזבח (וכשהשתוו עשו גורל) **בסוף:** היו עושים גורל (וזה היה אחד מ4 גורלות שהיו במקדש)

ההיסטוריה של הזכיה בתרומת הדשן

מדוע מראש לא תיקנו גורל בתרומת הדשן

1. כיוון שהיא אינה חלק מעבודות היום
 2. כיוון שחששו שהכהנים לא יתעוררו.
- גם הקטר אברים נעשה בלילה אבל הוא השלמה לעבודות היום ולכן עשו לו גורל.
גם הקטר אברים נעשה בלילה אבל הוא נעשה לפני השינה ולא צריך לקום מוקדם בשבילו, ולכן עשו לו גורל.

שלבי תקנת הגורל

שלב א': כהן חיסל כהן שניצח אותו במירוץ - **תגובת חכמים:** זהו אירוע חריג ולכן אין צורך לשנות את הנהלים,
שלב ב': כהן דחף כהן תוך כדי מירוץ - **תגובת חכמים:** יש בעיה מהותית ולכן תיקנו גורל,
שלב ג': נמנעו מלקום מוקדם - **תגובת חכמים:** הצמידו לגורל של תרומת הדשן **עבודות נוספות** (סידור המערכה ושני גזרי העצים)

דברים שנלמדו משאל המלך ומדוד המלך

1. אין למנות יהודים בצורה ישירה אלא רק את החפצים שלהם
2. לעיתים כדי למנוע עוול גדול על האדם לעשות עוול קטן! מי שלא מקבל זאת עתיד לעשות בעצמו עוול גדול
3. המתמנה למשרה הנהגתית מתעשר
4. מנהיג ציבור צריך לזכור שהוא שליח ציבור שכל כוחו בא מהציבור.
5. דוד הודה על חטאיו מיד - ולכן מחלו לו על שתי עברות, שאול לא הודה על חטאיו - ולכן לא נמחל לו אפילו עוון אחד,
6. **רב:** בגלל שדוד קיבל לשון הרע על מפיבושת נגזר שמלכותו תתפלג **שמואל:** דוד לא קיבל לשון הרע.

יהודי הוא עולם ומלואו. לכן אסור להתייחס אליו כמספר שרירותי, רק לדברים ששייכים ליהודי ניתן להתייחס כמספר

שאול לא הבין את העקרון הזה שמופיע במצוות מחיית עמלק, וסופו שהרג לחינם את נוב עיר הכהנים!

לכן אין למנות מנהיג ציבורי מה'אליטות' - אין ממנים פרנס אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו - שאם תזוח דעתו אומרים לו חזור לאחוריק!

בשעה שאמר לו 'אתה וציבא תחלקו את השדה' - יצאה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות

1. 'לא תקום ולא תטור'
 2. 'הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים - עליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'
 3. מי שמוחל על פגיעה בו - ה' מוחל לו על חטאיו (נושא עוון ועובר על פשע' - 'למי נושא עוון למי שעובר על פשע')

סתירה

ת"ח חייב לנקום וליטור!!
 (לכן שאול טעה כשלא פגע בבני הבליעל)

יישוב הסתירה

1. על פגיעה ממונית אין ליטור ולנקום - על כך יש איסור מפורש 'לא תקום ולא תטור'
 2. אסור לפגוע ישירות - 'הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'
 3. כשמבקשים סליחה - יש לסלוח - 'למי נושא עוון למי שעובר על פשע'

כשמישהו אחר פוגע אין כאן עניין אישי אלא רק כבוד התורה. כשהנפגע הוא הפוגע יש כאן גם עניין אישי.

מתי על ת"ח לנקום וליטור
 כשפגעו בו אישית (ולא בממונו),
 כשלא ביקשו סליחה (כשביקשו עליו לסלוח),
 וכשמישהו אחר פוגע במעליב (ולא הנפגע עצמו)

ציטוט מהמשנה

א. עקרונית יש להוציא אצבע אחת, לחולה התירו להוציא שתיים (ובדיעבד בריא שהוציא שתי אצבעות - סופרים אותן)
 ב. אין להוציא אגודל מחשש לרמאות (ואם מישהו הוציא מלקים אותו)

כיצד עשו גורל
 הוציאו אצבע אחת (או שתיים) אבל לא את האגודל.

העיוות נוצר כתוצאה מכך שהיו הרבה רציחות ולכן אנשים הפסיקו להיות רגישים לחיי אדם.
 'כיוון שעבר אדם עבירה - הותרה לו' (הוא מרגיש כאילו היא מותרת)

לעיתים נוצר עיוות בחומרה שבה הציבור מתייחס לעברות שונות.
 כך קרה בתקופת המקדש - אביו של כהן שנרצח היה מוטרד מכך שהסכין תיטמא, ולא מכך שבנו גוסס לפניו.

יומא כג: (ש12) עד כד: (ש6 מסוף הצרות)

ביאורי מושגים (תקציר מהביאור של דף כא)

תרומת הדשן - בבוקר כהן עלה לראש המזבח ונטל כמות מהבשר השרוף, הורידו ושם אותו ממזרח הכבש (בין הכבש לעזרת ישראל) הוצאת הדשן - אחת לזמן מסויים (לפי רש"י כשהצטברה כמות גדולה של דשן ולפי הרמב"ם כל יום) היה עולה כהן למזבח לוקח את רובו המכריע של הדשן ומוציא אותו מחוץ לירושלים.
זריקת הדם של המצורע - מצורע היה מביא שלושה קרבנות: אשם חטאת ועולה. החטאת והעולה היו קרבים כרגיל. האשם שהובא יחד עם לוג שמן היה קרב בצורה מיוחדת. אחרי זריקת דם האשם היו נותנים מהדם שנשאר על אוזן המצורע הימנית, על האגודל הימני, ועל בהן הרגל הימנית.
 אחר כך לקחו את השמן והזו ממנו לכיוון ההיכל שבע הזאות. אחרי ההזאות היו נותנים את השמן על המצורע (באותם אברים שבהם נתנו את הדם)

וְאֵלֶּם... הַכֹּהֵן מֵיֵדוּ בְד' וְיָחֹנֵן מֵיֵדוּ בְד' וְיָחֹנֵן מֵיֵדוּ בְד' וְיָחֹנֵן מֵיֵדוּ בְד' וְיָחֹנֵן מֵיֵדוּ בְד'

ר"ל: צריך ללבוש רק 'מידו בד' (כתונת) ו'מכנסי בד' (מכנסים)

ר' יוחנן: 'מידו בד' - הכותנת צריכה להיות במידה הנכונה, 'מכנסי בד' יהיו על בשרו' - המכנסים נלבשים ראשונים

תגובת ר"ל: מכך שהתורה לא כתבה כותנת אלא מידו בד - לומדים גם שצריך במידה המתאימה, מ'על בשרו' - לומדים שלובשים בתחילה את המכנסיים.

וְאֵלֶּם... הַכֹּהֵן מֵיֵדוּ בְד' וְיָחֹנֵן מֵיֵדוּ בְד' וְיָחֹנֵן מֵיֵדוּ בְד' וְיָחֹנֵן מֵיֵדוּ בְד'

ת"ק: 'אחרים' - בגדי קודש משומשים, (העבד משתמש בבגדים שונים לבישול ולהגשה לאדון)

ר"א: 'אחרים' - כהנים פסולים (זוהי אינה עבודה ולכן גם כהן פסול כשר)

הלכות תרומת הדשן והוצאת הדשן

בגדי הכהונה

הכמות:

ר"ל: 2 בגדים בלבד, (מכנסיים וכותנת)
ר' יוחנן: כל 4 הבגדים,

טיב הבגדים:

ת"ק שבברייתא: בגדי קודש משומשים,

איזה כהן רשאי לתרום ולהוציא:

הוצאת הדשן:

ת"ק: רק כהן כשר,
ר"א: גם כהן פסול,

תרומת הדשן:

ר' יוחנן: כולם מצריכים כהן כשר
ר"ל: ת"ק: רק כהן כשר,
ר"א: גם כהן פסול,

השיעור המינימלי של תרומת הדשן:

שיעור של קמיצה (קמיצת מנחות)

זר שתרם תרומת הדשן:

רב: עבר על לאו אבל פטור ממיתה,
לוי: חייב מיתה.

עיון בעמוד הבא בהרחבה בעניין המחלוקת

...לכל צמר פאלימח ואמוהית אפרוכית אטבצתס טבוצת ונתנה... ופליפקי יואת'

רב: 'ועבדתם' - עבודה סופית שמסיימת תהליך ('עבודה תמה')
'עבודת מתנה' - עבודה שנותנים לה' (ולא תרומת הדשן שמסלקים מלפני ה')

תגובת לוי: המיעוט של 'עבודת מתנה' - תקף רק על עבודות שנעשות בהיכל

לוי: 'לכל דבר המזבח' - לרבות גם עבודה שמסלקים לפני ה' (תרומת הדשן)

תגובת רב: מ'לכל דבר המזבח' מרבים זריקות שלא על המזבח (זריקת מצורע וזריקת הדם של חטאות פנימיות על הפרוכת)
תגובת לוי לתגובת רב: דין זה נלמד מהמילה כל.

ר' יוחנן: סידור שני גזרי עצים היא מלאכה עצמאית וסופית,
רב ולוי: סידור העצים הינו שלב במערכת הקטרה הכוללת גם הקטרת אברים

על אילו עבודות חייב זר מיתה

- רב:**
1. זריקה או מיצוי דם,
 2. הקטרה,
 3. ניסוך מים,
 4. ניסוך יין

לוי:
5. גם תרומת הדשן,

ר' יוחנן:
6. גם סידור שני גזרי עצים.

אינו חייב על:

סידור המנורה, נתינת הפתילה, נתינת שמן -
כיוון שהמלאכה הסופית היא הדלקת הנר

הדלקת הנר -
כיוון שזו אינה עבודה,

סידור מערכה, סידור שני גזרי עצים,
כיוון שהמלאכה הסופית היא סידור האברים

יומא כד: (ש6 מסוף הצרות) עד כו. (המשנה)

ביאורי מושגים

קידוש ידיים ורגליים - לפני עבודה בבית המקדש יש ליטול ידיים ורגליים. מטרת נטילה זו אינה לטהר את הכהן אלא לקדש את ידיו ורגליו לפני העבודה. שולחנו של אדם נקרא גם מזבח וחכמים תיקנו שלפני אכילת לחם יטול אדם את ידיו וכך יקדש את אכילתו. שחיטה אינה נחשבת עבודה ולכן זר כשר בה ולכן אין צורך לקדש ידיים ורגליים לפני ששוחטים.

- עקרונית ניתן להסתפק בגורל אחד, אבל כדי להגדיל את הרושם עשו 4 פעמים.
- ההוכחה לרב נחמן: הברייתא מתארת איך הגבאים לקחו את הכהנים והלבישו אותם, דחית ההוכחה: מדובר שם בכהנים שלא זכו בגורל שהגבאים הורידו מהם את בגדי הכהונה
- ההוכחה לרב ששת: הברייתא מתארת שלקחו מהכהן את המצנפת, דחית ההוכחה: מדובר שם במצנפת של חול.
- לשכת הגזית היתה חציה בחול: ולכן הזקן שהורה את סדר הפייס יכל לשבת, וחציה בקודש: ושם הכהנים המגרילים היו עומדים. (כדי שהלשכה תהיה חצי חול וחצי קודש חייבים להיות לה פתחים גם לחול וגם לקודש)

הטלת הגורל

מספר הטלת הגורלות:
4 פעמים ביום

הבגדים שלבשו בזמן הגורל:
רב נחמן: בגדי חול,
רב ששת: בגדי קודש

מיקום הגורל:
בחצי הקדוש של לשכת הגזית.

דרך הגורל:
בכל גורל הגרילו רק את הזכיה הראשונה - שאר הזוכים היו העומדים מימין לזוכה הראשון

הנחות מוצא:
א. השוחט לא צריך קידוש ידיים,
ב. המקבל והזורק צריכים קידוש ידיים

מסקנת ביניים:
אם השוחט קיבל את הדם - היו 13 כהנים שצריכים לקדש ידיים,
אם הזורק קיבל את הדם - היו 12 כהנים שצריכים לקדש ידיים,

מסקנה סופית:
היו רק 12 מקומות בכיור - ולכן הזורק הוא שקיבל את הדם.

משנה

הפיס השני - 13 כהנים:

2 - שוחט התמיד, וזורק הדם,
2 - מדשן מזבח הפנימי, ומדשן המנורה,
6 כהנים שיעלו את אברי התמיד.
3 - העלאת הסולת, מנחת החביתין, והיין

זורק הדם
היה גם **מקבל** את הדם

כיוון שבראש אין הרבה בשר צרפו אליו רגל

כולם מודים שהראש קרב ראשון שנאמר: 'את ראשו ואת פדרו' (את הפדר - החלב שעל המעינים - היו שמים על מקום גדיעת הצואר כדי שהראש יראה מכובד)

מה קובע את סדר העלאת האברים

ת"ק: <u>גודל האברים</u>	בן עזאי: <u>הילוך הבהמה</u>	ר' יוסי: <u>הפשט העור</u>	ר' עקיבא: <u>ניתוח האברים</u>	ריה"ג: <u>שומן האברים</u>
הראש ורגל, 2 הידיים, הזנב ורגל, חזה וצואר, 2 צדדי הבהמה, 2 מעיים.	הראש ורגל, חזה וצואר, 2 הידיים, 2 צדדי הבהמה, הזנב ורגל, מעיים.	הראש ורגל, הזנב ורגל, 2 צדדי הבהמה, 2 הידיים, חזה וצואר, מעיים.	הראש ורגל, 2 הידיים, חזה וצואר, 2 צדדי הבהמה, הזנב ורגל, מעיים.	הראש ורגל, חזה וצואר, 2 צדדי הבהמה, הזנב ורגל, 2 הידיים, מעיים.

יומא כו. (המשנה) עד כו: (המשנה השניה)

ביאורי מושגים
מנחת חביתין - כל כהן ביום שהיה נכנס לעבוד היה מקריב מנחת חביתין. הכהן הגדול היה מקריב כל יום מנחת חביתין שהיתה מוקרבת חציה עם התמיד של שחר, וחציה עם התמיד של בין הערבים.
סולת ויין - לחלק מקרבנות הבהמה היו מוסיפים נסכים. הנסכים היו בנויים מסולת ושמן שהיו מערבבים יחד ומיין. גם את הסולת והשמן וגם את היין היו מקטירים כליל על המזבח (דין זה שכל המנחה מוקטרת היה קיים רק במנחת נסכים ובמנחת כהן. בשאר המנחות היו מקטירים רק את הקומץ, השאר היה נאכל לכהנים)

'שימו קטורה באפך... ברך ה' חילו' - הקטורת היתה מעשירה ולכן כל אחד זכה בה רק פעם אחת.

טעמו של ת"ק:
 'ברוב עם הדרת מלך' (ראוי שהרבה אנשים ישתתפו בהקרבה)
טעמו של ראב"י:
 'מקום שכינה לאו אורח ארעא' (אם יתחלקו בעבודה זה יראה כמעמסה)

המשנה
הפיס השלישי (בו היה ניתן לזכות רק פעם בחיים):
 על הקטורת,
הפיס הרביעי:
 כהן נוסף שיעלה את האברים מהכבש למזבח
ראב"י:
 הכהן שהעלה לכבש היה זה שגם העלה למזבח

ובשבת המשמרות היו מתחלפות (משמרת אחת בבוקר ושניה בערב) ולכן היו עושים גורל נפרד לערב.

עבודות הערב
תמיד - הכהנים של הבוקר הקריבו גם בערב,
קטורת - נעשה גורל שונה (בפיס השלישי נעשה גורל גם לבוקר וגם לערב)

המקור לחובה להעלות 2 גזרי עצים בערב:
 'וערכו... עצים על האש' - פסוק זה שנאמר בתמיד של בוקר מועבר לתמיד של ערב. (בפסוק הקודם נאמר 'וביער' - משוני הלשון שבין 'ובער' ל'ערכו' אנו לומדים שכל פסוק נאמר על תמיד אחר)

מים ניסכו רק בבוקר (אחרת גם בתמיד של סוכות בערב היו מעלים 12 אנשים)

המשנה
מספר מעלי התמיד למזבח
 9 (6 לאברי הכבש, 1 לסולת, 1 ליין 11 למנחת החביתין)
 11 (9 כרגיל ועוד 2 לגזרי העצים)
 11 (9 כרגיל ועוד 2 לבזיכי הלבונה)
 10 (9 כרגיל ועוד 1 עם צלוחית מים)
תמיד של שבת: 12 (9 כרגיל, עוד 2 לבזיכי הלבונה ועוד 1 לצלוחית המים)
תמיד של בוקר:
תמיד של ערב:
תמיד של שבת:
תמיד של סוכות:

סך הזוכים בפיס של התמיד כל יום:
ביום רגיל: 14 (9 מעלי התמיד, שוחט וזורק, מדשן המנורה ומדשן מזבח הפנימי, ומעלה האברים מהכבש למזבח)
בסוכות: 15 (עוד אחד לצלוחית המים)
בשבת: 16 (עוד 2 לבזיכי הלבונה)
בשבת שבסוכות: 17 (עוד 1 לצלוחית ועוד 2 לבזיכים)
 לפי ראב"י הסובר שלא היה כהן נוסף שהעלה את האברים היו רק 13 זוכים כל יום.

יומא כו: (המשנה השניה) עד כח. (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

איל - איל הינו כבש זכר בן שנה ומעלה (חשוב לא להתבלבל בינו לבין האיל שהוא סוג של חיה שכמובן אינה מוקרבת). למרות שהאיל הינו כבש גדול ישנו הבדל גדול מאוד בין כבש לאיל. ישנם קרבנות שנדרש להם איל וישנם כאלו הנדרש להם כבש. הבדל נוסף בין כבש לאיל הוא בכמות הנסכים הבאים עם הקרבן (בקרבות נדבה של יחיד ובקרבות התמידים והמוספים) כבש (כל סוג של כבש או עז שאינו איל) - עישרון סולת בלול ב3 לוגים שמן ובנוסף 3 לוגים יין, 2 עשרונים סולת בלולים ב4 לוגים שמן ובנוסף 4 לוגים יין, איל -

המשנה

כמות הכהנים שמעלים קרבנות ציבור: כבש - 8 (5 לבשר, 1 למעיים, 1 לסולת, 1 ליין)
 איל - 11 (5 לבשר, 2 למעיים, 2 לסולת, 2 ליין)
 פר - 24 (15 לבשר, 3 למעיים, 3 לסולת, 3 ליין),

כמות הכהנים שמעלים קרבנות יחיד: כמה שרוצים,

הפשט וניתוח (בין של קרבן ציבור ובין של יחיד): כשר בזר

בכבש שמוקרב לקרבן תמיד ישנו כהן נוסף המעלה את מנחת החביתין

המקור לעבודות שצריכות כהן ולעבודות שכשרות בזר

הלימודים

העבודות (המוקפות צריכות כהנים)

הפסוקים (מפרק א' בויקרא)

השחיטה (פס' ה')

והשחית את כן הפקד'

קבלת הדם וזריקתו (פס' ה')

והקריבו ג' אהרן הכהנים את הדם'

הפשט וניתוח (פס' ו')

והפשט את העולה וניתח...

הדלקת האש (פס' ז')

וניתח ג' אהרן הכהן אש על האלמח'

נתינת העצים (פס' ז')

והעצים של האש'

הקטר האברים (פס' ח')

והקטר ג' אהרן הכהנים את הפסאם...

סיכום הקרבת עולת בקר (פס' ט')

והקריב הכהן את הכל האלמחה'

סיכום הקרבת עולת צאן (פס' יג')

והקריב הכהן את הכל'

בשחיטה לא הוזכר כהן ובקבלה הוזכר כהן לכן:

עד הקבלה - הסמיכה והשחיטה - כשרות בזר

מהקבלה - קבלה, הולכה וזריקה - צריכות כהן

דחיה:

מהפסוק לומדים על עצם הדין שהדלקת אש חייבת כהן (פעולה זו אינה מכפרת - ולכן צריך לפרש שצריך בה כהנים)

חזקיה ואביו:

דווקא הדלקת אש צריכה כהן אבל הפשט וניתוח כשרים בזר.

הערות:

1. היתה ה"א ללמוד מכאן שהפשט וניתוח כשרים בזר אולם למסקנה לומדים על כמות הכהנים שמעלים את התמיד,

2. אמנם הפסוק מתייחס לבקר (ואילו התמיד היה כבש) אבל כיוון שבפרשייה זו מצוים על הדלקת אש, ונתינת עצים - אנו מבינים שהכוונה לתמיד (שבו נדרשו להדליק אש ולתת עצים)

מכאן שצריך 6 כהנים להעלות את אברי התמיד ('וערכו' - 2, בני אהרן - 2, הכהנים - 2)

מכאן שרק ההקטרה צריכה כהן אבל הפשט והניתוח לא צריכים כהן

לימוד כפול:

א. רק הולכת האברים צריכה כהן - הולכת גזרי העצים כשרה בזר,

ב. רק הולכת גזרי העצים כשרה בזר - אבל סידור גזרי העצים חייב כהן

לישנא קמא

לישנא בתרא

ההבנה הראשונה בר' יוחנן: זר שסידר את המערכה - חייב מיתה

דחיה לדברי ר' יוחנן:

סידור מהערכה הוא עבודת לילה.
אין עבודת לילה שזר חייב עליה מיתה

אמנם:

על הקטר אברים ופדרים זר חייב מיתה -
אבל זאת כיוון הם נחשבים המשך עבודת היום,

על תרומת הדשן זר חייב מיתה -
אבל זאת כיוון היא כבר נחשבת עבודת יום

דחיה לדברי ר' יוחנן:

סידור המערכה הינה עבודת ביניים (יש אחריה עוד עבודה)
אין עבודת ביניים שזר חייב עליה מיתה

אמנם:

על הקטר אברים ופדרים זר חייב מיתה -
אבל זאת כיוון שהם נחשבים סוף העבודה (ולא תחילה
והקדמה לתרומת הדשן)

על תרומת הדשן זר חייב מיתה -
אבל היא נחשבת סוף העבודה (ולא תחילה להוצאת הדשן)

ההבנה הסופית בר' יוחנן: זר שסידר שני גזרי עצים - חייב מיתה

קושיית רבא:

אם סידור 2 הגזרים הינו עבודת יום מדוע אין לו גורל?

תשובה:

אכן יש לו גורל

קושיית רבא:

אם סידור 2 הגזרים הוא עבודת סופית מדוע אין לו גורל עצמאי?

תשובה:

מעיקר הדין כך היה ראוי אבל היתה תקנה מיוחדת להצמיד את
הגורלות (הכהנים לא רצו לקום רק בשביל תרומת הדשן)

רבא הניח שעל עבודת לילה אין גורל

אמנם להקטר אברים ופדרים יש גורל -
אבל זאת כיוון הם נחשבים המשך עבודת היום,

אמנם לתרומת הדשן יש גורל -
אבל זאת משום מעשה שהיה

רבא גם הניח שעל עבודה שזר פטור עליה אין גורל

אמנם לשחיטה יש גורל -
אבל זאת כיוון שהיא תחילת עבודה

רבא הניח שלעבודת ביניים אין גורל

אמנם להקטר אברים ופדרים יש גורל -
אבל זאת כיוון שהם נחשבים סוף העבודה (ולא תחילה
והקדמה לתרומת הדשן)

אמנם לתרומת הדשן יש גורל -
אבל זאת משום מעשה שהיה

רבא גם הניח שעל עבודה שזר פטור עליה אין גורל

אמנם לשחיטה יש גורל -
אבל זאת כיוון שהיא תחילת עבודה

לפי הלישנא קמא:

הבעיה היא שהמערכה היא עבודת לילה - לכן חייבים להניח שסידור גזרי עצים הוא עבודת יום,

לפי הלישנא בתרא:

הבעיה היא שהמערכה היא עבודת ביניים - לכן חייבים להניח שסידור גזרי עצים הוא עבודת לילה סופית,

אם סידור הגזרים היה
עבודת יום - הוא היה
נחשב עבודת ביניים
בגלל תרומת הדשן

יומא כח. (תחילת הפרק) עד כט. (4 שורות מלמטה)

ביאורי מושגים
 הממונה (שבמשנתנו): לדעת רש"י מדובר בסגן הכהן הגדול, ולדעת תוס' ישנים מדובר בממונה לתפקיד הספציפי שבמשנה.

משנה

תיאור תחילת עבודת היום

1. הממונה שולח אדם לגג כדי לבדוק האם הגיע הבוקר. (זאת כיוון שפעם ביום המעונן טעו והקריבו את התמיד עוד בלילה).
2. כיצד מודיעים אם הגיע הבוקר?
ת"ק: הרואה אומר ברקאי.
מתיא בן שמואל: האיר פני כל המזרח עד שבחרון והוא אומר הן.
3. ביו"כ הורידו את הכהן הגדול לטבול במקוה (לפני השחיטה).

הכנות לעבודה אחרי עשיית צרכים

צרכים גדולים - צריך לטבול.
הטלת מים - צריך נטילת ידים ורגלים.

דעות נוספות המובאות בברייתא:
 ר' ישמעאל: ברק ברקאי.
 ר' עקיבא: עלה ברקאי.
 נחומא ב"א: אף ברקאי בחברון.
 ריב"ב: האיר פני כל המזרח עד בחברון
ויצאו בעלי הבתים לחפש פועלים.

רב ספרא: זמן תפילת מנחה של אברהם היתה מעת שהשחירו הכתלים (חצות בדיוק). (לכן מחצות ניתן להתפלל תפילת מנחה)

דחיית רבא:
 מצינו (בעניין זמן ברית מילה) שלומדים מאברהם להיות זריזים.

קושיית רב יוסף:
 וכי מי יכול למהר ולהיות זריז כאברהם?

דחייה:
 (א) בביהמ"ק לא ניתן היה להקריב מחצות כיון שהחומה היתה רחבה מלמטה והשחירה רק חצי שעה לאחר חצות.
 (ב) רק אברהם היה בקי בזמני השעות (ראה רש"י!)

קושיית רב יוסף ע"פ רבא:
 הזמן המוקדם ביותר לתמיד של בין הערביים (המקביל לזמן מנחה) הוא חצי שעה לאחר חצות (=משנה בפסחים) ולא כרב ספרא שמחצות!

אברהם אבינו

1. קיים את כל התורה ("שמע אברהם בקולי... מצותי חקותי ותורותי")
2. קיים אפילו עירובי תבשילין ("תורות" - תורה שבכתב ותורה שבע"פ)
3. מימי אברהם לא פרשה ישיבה מאבותינו [במצרים, במדבר, אברהם, יצחק, יעקב, אליעזר עבד אברהם]

הפצת אור הלבנה: מתמר ועולה כמקל. (וביום המעונן מפציע לכאן ולכאן)

הפצת אור החמה: מפציע לכאן ולכאן.

רב פפא: מכאן שביום המעונן השמש נמצאת בכל מקום.

(ולכן: (1) בכל מקום ניתן לטווח עורות לייבוש
(2) ובכל מקום אסור ללוש בפסח מחשש חימוץ)

- מקום שהשמש חיממה יותר עז מחום השמש עצמו. (ראה ר"ח)
- קרני השמש שבוקעות מבין העננים יותר מסנוורות מהשמש עצמה.
- הרהורי עבירה קשים יותר מעבירה. (ראה מהר"ץ חיות)
- החום שבסוף הקיץ קשה יותר מחום אמצע הקיץ.
- קדחת בחורף קשה מקדחת שבקיץ.
- לימוד נושא ישן שנשכח קשה מלימוד נושא חדש.

'אילת השחר' - למה נמשלה אסתר:

ר' זירא: לאילה שחביבה על בעלה כל שעה כשעה ראשונה.

רב אסי: לשחר - מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים הכתובים.

לדעה שאסתר לא ניתנה להיכתב לומדים מהפסוק שכל שצדיקים מרבים להתפלל כך תפילתם יותר נשמעת (ראה חידושי אגדות למהרש"א!)

יומא כט. (4 שורות מלמטה) עד ל. (משנה)

ביאור מושגים

לחם הפנים - כל שבת היו שמים 12 חלות על השולחן שהיה נמצא בהיכל. בצידו החלות היו שמים שני בזיכים (כלים) עם לבונה (שרף הנוסף מעצים מאפריקה שריחו חזק ונעים). את החלות הישנות היו מגישים לפני המזבח החיצון, ואת הלבונה היו מקטירים עליו. אחרי הקטרת הלבונה היו הכהנים אוכלים את הלחמים.

ברייתא

דברים שיישרפו אם נעשו בלילה:

- זבח שנשחט.
- עוף שנמלק.
- מנחה שנקמצה.

קושיה: מדוע לא ניתן להחזיר את הקומץ למנחה ולקמוץ מחדש ביום?

תשובה: כלי שרת מקדשין אפילו שלא בזמנו. (ולכן הקומץ שניתן לכלי שרת בלילה - התקדש ואין לו תקנה)

קושיה:

הברייתא קובעת ש"הקרב ביום קדוש ביום" - משמע שבליילה אינו מתקדש!

דחיה:

בלילה אינו קדוש ליקרב אבל קדוש ליפסל.

קושיה:

המשנה במנחות קובעת 'לחם שהונח באמצע השבוע אינו נפסל' משמע שלא בזמנו אינו מתקדש (אפילו לעניין שיפסל)!

דחיה:

לילה - לא נחשב חסרון זמן (לכן קומץ שנקמץ בלילה התקדש להיפסל).
תאריך לא נכון - נחשב לחסרון זמן (לכן הלחם שהונח כמה ימים לפני שבת לא מתקדש).

רבינא: בתנאי שסילק את הלחם מהשולחן לפני ליל שבת (לילה לא נחשב לחסרון זמן - לכן בליל שבת הלחם יתקדש להיפסל).
רב אשי: אף אם לא סילקו לפני ליל שבת (כי נחשב כאילו קוף הניחו שם ולכן לא מתקדש).

ציטוט מהמשנה

הכנות לעבודה אחרי עשיית צרכים
צרכים גדולים - צריך לטבול.
הטלת מים - צריך נטילת ידים ורגלים.

מדוע נוטל ידים ורגלים

רגלים - ניצוצות של מי רגלים ניתזו על רגליו.
ידים - מצוה לשפשף בידים את הניצוצות שניתזו על רגליו. (כדי שלא יחשדו שהוא כרות שפכה ושבניו ממזרים)

מי שיש לו צואה בנקב פי הטבעת:
אסור לקרות ק"ש.

מדובר בצואה הנראית בזמן שיושב אבל אם היא לא נראית כלל - מותר בק"ש (לא ניתנה תורה למלאכי השרת).

אבל מי שיש לו על בשרו מותר כיוון שהזהמה פחותה (ור"ח אוסר מטעם צדדי - כל עצמותי תאמרנה)

ברייתא

היוצא באמצע הסעודה להטיל מימיו

- צריך ליטול יד אחת כשחוזר.
- אם התעכב בחוץ - צריך ליטול 2 ידיו (ידים עסקניות הן)
- הנטילה צריכה להיות באופן בולט בפני הסועדים (כדי שלא יחשדוהו שלא נטל).

ואם חוזר לאכול - רשאי ליטול שלא בפניהם (כי ברור לסועדים שלא יגע באוכל אם לא נטל).